

ЧИТАЛИЩЕ

ПОВРЕМЕННО СПИСАНИЕ

(Излъзва двапжти въ мѣсеца).

ГРЪЦКЫЙТЪ ЕПИРСКИЙ СПЛЛОГОСЪ.

Малката онази областъ отъ Европейскж Турціѣж, която лежи на юго-западъ по край Іонійското море и ся нарича по нѣкога *Долия* или *Южна Албанія* и съставя днесъ по-голѣмжтж часть на Яненскыйтъ вилайтъ, въ старо врѣме ся казвала и *Епиръ* или *Ипиръ*, име съ което често ѣж наричатъ и днесъ повече Гърцитѣ.

Старитѣ Гърци наричали тѣзи странж варварскж, т. е. не гръцкж, и послѣ ѣж нарѣкли *Пелазгіѣж*, отъ прѣселенытѣ тамо изъ Тессаліѣж Пелазгы,*) които, наста-

*) *Пелазгы* а по нѣкога и *Пеларгы*, е названіето на нѣкои отъ най древнитѣ жители на Тессаліѣж и на Епиръ. Казувать за тѣхъ че тѣ отъ Тессаліѣж и Епиръ минжли въ Малж Азіѣж дѣто съставили еднж голѣмж колоніѣж около градътъ Ларисѣж и отъ тамъ послѣ дошли като съюзници на Троянцытѣ, а нѣкои отъ тѣхъ минжли и на островъ Критъ. Омиръ нарича Пелазгытѣ по нѣкога и Дійцы. Геродотъ споменува че най старитѣ жители на Гръціѣж (Елладж) были Пелазгы, отъ което и мнозина други приимать че корень и основа на гръцкый языкъ е языкътъ на Пелазгытѣ.

Въ древніжтж исторіѣж на старытѣ гърци Пелазгытѣ ся прѣдставять на всякждѣ размѣсены съ другытѣ еще дивы народы на Старж Гръціѣж и Морейж въ онова врѣме, когато тѣ, гърцытѣ были наченжли да вземать нѣкакво си общественно устроение и гражданско развитіе прѣвъ чуждытѣ прѣселенія изъ Египетъ и Азіѣж.

нены по разны мѣста на Епиръ, управлявали ся само-законно отъ свои си владѣтели, отъ имената на които мѣстата получили други пакъ разны названія, между тѣзи владѣтели въ древность ся отличилъ найвече Пир-росъ, въ врѣмето на когото Епиръ станжлъ знаменитъ и страшенъ за Римлянитъ, Кархидонцитъ и Македон-цитъ, а въ по-новитъ врѣмена Епиръ е станжлъ пакъ извѣстенъ по подвигытъ на Скендерб-бега (Георгія Кастріота).

Отъ завоеваніето на Епиръ отъ Римлянитъ до за-воеваніето му отъ Турцытъ той е прѣтърпѣлъ много

Старитъ историцы привождаѣ еще че Пелазгытъ отъ край си про-исхождали отъ Тракійж, и че тѣхнытъ нравы, поминуваніе и религіозны обряды имали голѣмо сходство и подобіе съ тѣзи на другытъ древни Тра-кійскы народы, които живѣли въ най старо врѣме около Хеллеспонтъ (Гелиболъ), въ Тесаліж и Фокидыж, отъ дѣто испослѣ прѣминжли по-на-вжтрѣ въ Гръціж дори до Мореіж и Малж Азііж. А много отъ тѣхъ прѣзъ Епиръ и Акарнанііж минжли прѣзъ Адриатското море въ Италиіж дѣто и съставили свои собствены колоніи и градове.

Названіето Пелазгы нѣкои отъ старытъ го произвождатъ отъ *Пелазо*, приходящамъ или пришелствувамъ, отъ което и Пелазгы означавало ужъ народы които сж пришлецы отъ чужды мѣста; а други произвождатъ това отъ *Пеллы* което значало смуглы. учърны; други пакъ отъ новытъ го произвеждатъ отъ слав. *Бѣлы* бѣляцы (Пелазгы) и Бѣляри (Пеларгы); има пацъ нѣкои които мислятъ че Пелазгы може да произхожда и отъ старомакедонскыж думж *Пелла*, което значало камѣкъ и именно бѣлъ камѣкъ *бѣгоръ* и *быгоръ*.

Като е рѣчь тука за Пелазгытъ и за тѣхното Тракійско произхожде-ніе. Ный не пропушамъ да споменемъ случайно минжлытъ прѣзъ очитъ ни двѣ старотракійскы рѣчи, за любопытство на читателитъ и за рѣко-водство на старинаритъ по въпросътъ за произхожденіето на старытъ Тракійскы народы.

а) *Веидисъ* (Веида) така наричали въ Тракійж бог. Артемидж и подъ името *Веидіа* празнували нея праздникъ и въ Атинж ведѣжжъ въ годи-нжтж. Сравни Българското *вѣда* и названіето *Веиди*.

б) *Вріа* по старотракійскы значало *градъ*; въ старо гръцкый языкъ *ερίαρ* значи *ягкъ тѣгрьдъ*, и прѣносно *силенъ*, *страшенъ*; по Българскы *варъ* значи *пекъ* *слънчевый* и печенъ камѣкъ, (*кыречъ*); за думжтж *варошъ* ный не знаемъ да ли е славенска. Новы нѣкои нѣмскы старинари казуватъ че *ура* или *жра* (ара) по Арнаутскы щѣло да каже градъ чрѣзъ което тѣ ся и мжчатъ да истѣлкуватъ като албанскы нѣкои названія на стары гри-дове въ Македонііж и Албанііж; но ный знаемъ че въ днешний арнаутскый языкъ нѣма таквази рѣчь. За названіето *градъ* днешнитъ арнаути нѣматъ по языкътъ си име.

отъ нашествіята на разны народы които го посѣщавали враждебно на дълго врѣме, а нѣкои, каквото Славенитѣ, ся и остановявали трайно въ него. Българитѣ ся го отнемали нѣколко пѣтя отъ Византійцитѣ и сѣ го владѣли; а прѣди завоеваніето му отъ Турцитѣ по-голѣмата часть отъ него е была подъ властью на Сърбіи.

Гръцизмътъ не е ималъ голѣмо вліяніе въ тѣзи страны испърво, и само въ срѣднитѣ врѣмена е начелъ да прѣобладава до дѣто най-послѣ е зель връхъ надъ вѣдворенното тамо славенство, което и сполучилъ най-послѣ съвсѣмъ да истрѣби, тѣй щото днесъ нѣма нищо славенско освѣнь названіята на мѣстноститѣ, на селата и на градовѣтъ, и явната славенска констукція на гръцкый языкъ съсъ спазваніето еще на доста славенски думы въ говораніето имъ, както и на многу славенски нравы и обычаи въ домашній животъ на жителитѣ. Славенството было удавлено тука и отъ нахѣлтаніето на Арнаутитѣ отъ едиж странж и на Власитѣ отъ другж.

По-коравы и невліяемы тѣй лесно отъ гръцкото образование, еще и подкрѣплены съ новы народны силы отъ приливѣтъ на новы прѣселенія изъ Горніж Албаніи и Тессалии, элементитѣ албанскый и румунскый сѣ ся одържали нѣкакъ и до сега, разумѣва ся обаче съ голѣмъ ущербъ тѣхенъ за въ ползж на гръцизма; тѣй що днесъ чуе ся еще наистинж албанскыйтъ языкъ и тукъ тамъ румунскыйтъ, но като нѣматъ писменъ языкъ тѣзи двѣ народности а ся служатъ въ черквытъ си и въ училищата си съ гръцкыйтъ, при сегашнытъ старанія що полагатъ за погърчваніето имъ, нѣма сумнѣніе че въ скоро врѣме ще исчезнатъ и тѣ, и тогазы Епиръ ще бжде чисто гръцкый, защото има вече и днесъ извѣнь гръцкжтъ бои.

Епиръ е въобще планинисто мѣсто и отъ зулканическы силы тѣй страшно испорасѣненъ щото древнитѣ го сматряли като устіе на Ада. Климатътъ му е здравъ но земята не е плодоносна и само по край морята е разработена, за това жителитѣ сѣ принудены за прѣхранжтж си повече да странствувать на вѣнь, отъ което и по-рано сѣ ся развили и въ търговско отно-

шеніе и ся намѣрватъ отъ тѣхъ на всякъдѣ почти търговцы и занаятчїи, които дѣто и да сж славятъся съ ученолюбїето си и съ патріотизмътъ си.

Въ най-ново врѣме погърчената тая страна бѣ станала па кажи че и днесъ еще е едно отъ първитѣ огнища на гръцизма, и въ неѣ сж ся родили много голѣмы благодѣтели на гръцкыйтъ народъ, които сж и направили най-голѣмытъ пожертвованїя за прѣуспѣванїето на гръцкѣхъ книжнинѣ и въобще за образованїето на гръцкыйтъ народъ.

Епирцитѣ ся отличаваатъ между другитѣ гърцы както по характерътъ си тѣй и по качества си и при всячко че не сж еще всички гърцы и мнозина даже не знаѣтъ ни думѣ по гръцкы, но сж голѣмы ревнители на Еллинизма и за да докажемъ това ный ще поговоримъ днесъ малко за тѣхнѣхъ Силлогосъ тука въ Цариградъ.

На 24 юлія 1872 ся основаль найнапрѣдъ тука въ Цариградъ гръцкыйтъ Епирскый Силлогосъ.

Цѣльта на този силлогосъ и грижа негова е да распространява въ Епиръ най-вече общественното образованїе и чрѣзъ това да съдѣйствува за нравственното и умственното негово възсѣданїе.

Срѣдствата за тѣзи цѣль сж: 1) Да състави едно училище раздѣлено на двѣ: да образува учители за общитѣ училища и учителкы за дѣвическѣхъ училища и забавачницы, 2) Да отваря общи училища и дѣвическы дѣто ся види нужда, 3) Да поддържа и подпомага сѣществующитѣ училища, 4) Да издава и раздава учебны и други полезны книги.

За образованїе на учители е рѣшено да ся земаатъ възпитанници отъ онѣзи училища които покровителствува Силлогосътъ и таквызъ които сж ся отличили, и тѣзи възпитанници ся задължаваатъ слѣдъ като свършатъ ученїето си да учителствуватъ три години дѣто ги назначатъ, като имъ плащатъ съобразно споредъ мѣстата както ся плаща и на други.

При сключваніе на годинѣтъ отъ съставяніето си Епирскыйтъ Силлогосъ издаде еднѣ книгѣ за годишнытъ си засѣданія, които сѣ наистинѣ твърдѣ назидателны и отъ които ще могатъ во много да ся ползуютъ нашитѣ заспали читалища. Но, като оставямы за по-послѣ, слѣдѣ издаваніето и на вторѣтъ годишнѣ книгѣ на този Силлогосъ, коіжто чакамы на скоро да видимъ, да поговоримъ тогазъ собственно за дѣяніята на това ученолюбиво дружество, за сега, въ тѣзи си статіи, ный ще направимъ само едно извлечение отъ изложеніето що ерѣщамы въ първѣтъ тѣзи книгѣ за състояніето на реченнѣтъ областъ въ учебно отношеніе. Свѣдѣніята сѣ не малко интересны защото освѣнь дѣто ще да ны запознайтъ по-добрѣ съ тѣзи странѣ, жилище нѣкога на прадѣдытъ ни, ще ни открийтъ еще по-добрѣ и цѣльтъ въобще на грѣцкытъ Силлогосы, както и усиліята що полагать и ерѣдетвата съ които располагать за постиганіе на тѣзи си цѣль.

Изложеніето захваща така:

Епиръ черковно ся дѣли на деветъ области или епархїи черковны: Артенска, Парамытійска, Велласка, Дринопольска, Велеградска, Дыррахійска (Драческа), Дебрянска, Коричанска (Гьорджанска), Іоанинска (Яненска) митрополи и Мецовската наричана Екзархія.

Артенска Епархія

Тая епархія съдържа около 90 училища отъ разны степени: двѣ еллинскы, три дѣвическы, 19 взаимны и 25 прости училища.

Арта има еллинско училище съ 40 ученицы, дѣвическо училище съ 107 ученицы и народно или общо съ 300 ученика, между които има и еврейчета.

Прѣвеза има еллинско училище наричано Теофаново съ 25 ученика, двѣ дѣвическы съ 140 ученичкы и общо съ 200 ученика.

А другытъ прости училища принадлежатъ на разнытъ села отъ епархїѣтъ.

Въ тѣзи послѣднитѣ ся приборяватъ и келіятѣ на 45 села, въ които собственно да кажемъ нѣма ни у-

чилища ни учители а само бескнижни свещенници прѣ-подавать церковно чтеніе. По нѣкога много села лежащи едно до друго иматъ едно училище въ по-централното мѣсто, каквото въ селото Еничари.

Всичкитѣ ученицы отъ всичкитѣ и всякакви училища на тѣзи епархіѣ възлѣзватъ до около 4500 и разноскитѣ за поддържаніе на тѣзи училища и за двата пола възлѣзва годишно на гроша 112,000 и 8500 оки папурѣ. А частно за училищата на градътъ Артж разносятъ ся годишно 41,000, за градътъ Прѣвезж гр. 23,000 а за другѣтъ епархіѣ 48,000 и забѣлѣженното произведеніе отъ папурѣ. Отъ това ся види че повече отъ половинѣтъ на всичкитѣ разноска ся иждивяватъ въ двата града на Артж и Прѣвезж и явна е несъразмѣрностѣтъ спроти населеніето.

Наслѣдства има за въ Артж отъ Діонисія игуменъ на мѣнастырьтъ Като-Панагія, който въздигналъ дѣвическото училище въ тойзи градъ, подарилъ и всичкый си имотъ на мѣнастырьтъ за поддържаніе на туй дѣвическо училище. — Димитрій Стаматопуло подарилъ всичкѣтъ си библиотекѣ на Артенското училище и 200 икософранга съ които е купена кѣща за читалище. — Отъ подарокѣтъ на Н. Пріовола ся плаща годишната запла-та на учителя отъ Еллинското училище гр. 9800.

Прѣвеза има въ Росіѣ наследства отъ Теофана които даватъ годишенъ доходъ 13,000 гр. на Теофановото наречено училище, и нѣкоя си г-жа Севасти Ко-немену, която много спомогнала да ся направи дѣвическо училище и много го благодѣлствувала.

Артенскыйтъ владыка Амасійскый Софроній, който е былъ и патріархъ, задължилъ богатѣтъ мѣнастыри на тѣзи епархіѣ, за да помагатъ на училищата на всичкѣтъ епархіѣ. Този владыка неоставилъ игуменѣтъ да управляватъ богатѣтъ мѣнастыри на тѣзи епархіѣ, които были тѣ прѣтоварили съ грамадни дългове, но далъ подъ кыріѣ мѣнастырскитѣ имоты за много години, а игуменѣтъ поставилъ подъ заплатѣ и отъ доходѣтъ да плащатъ дълговетѣ, да ся посрѣщатъ разноскитѣ на мѣнастыря и заплатѣтъ на игуменѣтъ а друга частъ да служатъ за поддържаніе на училищата.

Въ тѣзи епархіи ся говори грѣцкый языкъ и само въ нѣкой села отъ нахитѣ Лакки и Лаккопула говорятъ арнаутскы. Населеніето на всякой градъ и село не ся знае колко е.

Парамитійската Епархія.

Съдържава 4 града, 75 села въ които говорятъ Грѣцкы, и 69 въ които говорятъ Арнаутскы; всичкы до 10 хыледы семейства, училища има всичко 47: едно Еллинско съ 14 ученика и 16 взаимны съ 666 уч. едно дѣвическо съ 30 ученичкы и 29 просты училища съ 652 уч. така щото съразмѣрствува единъ ученикъ комай на седемъ семейства, като смѣтамы всяко семейство отъ 6 души излѣзва комай на 44 души единъ ученикъ. Тука владыката помага повече на училищата и пожъртвованія има едно само отъ М. Парамитіота което дава доходъ на годинѣ 6,000 гр.

Тая область ся дѣли на петъ каазы 1) Собственно *Парамитія*, 2) *Маргаритія*, 3) *Парга*, въ коіжто и Фанарійската нахія, 4) *Филиатска*; и 5) *Делвинска*.

Парамитійската кааза има еллинско училище, взаимно и дѣвическо, а околнытѣ села съвсѣмъ сѣ лишены отъ училища освѣнь нѣкои твърдѣ малко села по-голѣмы, които иматъ просты училища. Тукашнитѣ села сѣ повече чифлицы за туй нѣма училища.

Маргаритійска каза, по всичкѣтѣ ся говори Арнаутскы; училища има само 4 просты, едно въ тезоименното главно мѣсто и въ селата Кастри, Субляши и Грикохорѣ. Но въ послѣднето село слѣдъ еднѣ годинѣ ся затворило.

Паргенска каза въ коіжто има само три просты училища: едно въ Паргѣ и двѣ въ ближнитѣ арнаутскы села Агія и Рапезѣ.

Фанарійска Нахія състои отъ 24 села населяваны отъ 500 семейства арнаутскы съ едно училище, въ село Горичѣ главно мѣсто на нахитѣтѣ, и двѣ просты въ селата Каналакы и Музакатѣ; жителитѣ сѣ сиромаси, защото селата сѣ повече чифлицы; хората много унижены и просты.

Филиатска каза състои отъ градѣтъ Филиати и 40

села всички гръцки говорятъ, има три еллинско-взаимны училища, въ които е и на градътъ Филиаты и петъ други взаимны и 15 просты.

Делвинска каза отъ ней само 12 села принадлежатъ на Парамитійскѣтъ Епархія и тѣ отъ тѣхъ въ 9-тъ ся говори гръцки и въ 3-тъ арнаутскы. Училища има въ главното село Мурся едно взаимно и три просты въ три други села. —

Въ Делвинскѣтъ область, въ казѣтъ Ризж има мѣнастырь ставропигіаленъ Св. Іоанна Богослова, който пада между Дринуполскѣтъ и Парамитійскѣтъ епархїи и на 10 села отъ двѣтъ епархїи, въ този мѣнастырь има училище съ 54 ученика и 2 ученичкы.

Отъ горнето ся разбира че полвината жителитѣ отъ Парамитійскѣтъ Епархїѣж говорятъ албанскій языкъ. Епирскїѣтъ Силлогосъ е рѣшилъ отъ 1873 за напредъ освѣнь поддържаніето на сѣществующитѣ училища да въздигне въ гръцкитѣ села още три училища, двѣ въ Парамитійскѣтъ казѣ и едно въ Филиатскѣтъ, и 8 новы въ арнаутскитѣ села: три въ Маргаритійскѣтъ казѣ, три въ по-централитѣ села на фанарійското окружіе и двѣ въ Парамитійското, та прѣдполага да въздигне още и дѣвическы училища като по съобразны съ цѣльтѣ имъ да погърчатъ тѣзи мѣста.

Веласска Епархія.

За училищата на тѣзи Епархїѣж нѣматъ достаточны свѣдѣнія. И толкозь само знайтъ че въ Паланежѣтъ *Коницж* има само едно училище еллинско, едно взаимно и едно просто като келія.

40 села около *Коницж* само въ 10 има взаимны училища а въ другитѣ нѣма освѣнь просты келїи. Забѣлѣжително е лишеніето отъ училища собственно въ *Погоніанскѣтъ* казѣ, която лежи между двата богаты мѣнастыря Гурскій и Моливдоскепастекскій, дѣто има само двѣ взаимны и до 10 просты. — Въ Арнаутското село *Лѣсковикъ*, 150-тъ христїанскы семейства едва сега сѣ си направили и черквѣж и училище, на което помогнали и Турцитѣ Албанци, за да учатъ дѣцата си

грѣцкы. На туй училище Епирскыйтъ силлогосъ помагалъ 10 тур. лиры на годинѣ. — На Конискыйтъ училища освѣнь владиката що дава 3500 гр. пращать ся годишно и отъ Россіи 1800 гр. като годишень доходъ отъ неизвѣстны пожертвованія. Сега ще ся въздигне и въ селото Молищѣ отъ тѣзи Епархіи еллинско и взаимно училище отъ пожертвованія на единъ Молищанинъ умрѣль въ Букурещъ, който пожертвовалъ за това годишно по 200 тур. лиры.

Дринополска Епархія.

Въ всичкѣтъ епархіи има само 85 училища въ градоветъ и въ разны села, състоящы отъ около 4930 семейства, а въ села, населявани отъ около 1160 семейства нѣма нито едно училище, тѣй що петата часть отъ жителитъ сѣ лишены отъ книжно учение. — Въ столичныйтъ градъ *Аргирокастро* прѣди години имало еллинско и дѣвическо училище а сега само взаимно. А за другытъ мѣста на тѣзи епархіи не ся знае ни колко жители, ни каквы училища има.

Дринополската Епархія ся дѣли на слѣдующытъ казы: 1) *Палеа-Погонійски* 2) *Загорійска*; 3) *Линиурійска* 4) *Ризска*; 5) *Собственно Дринополска*; 6) *Делвинска* и 7) *Прѣдетійска*.

Палеа-Погонійска каза. Отъ 28 села на тѣзи казѣ само 18-тъ иматъ училища и то само 7-тъ сѣ колкогодѣ правилны, между които ся отличава на селото *Полызана*. *Делвинакы* за злѣ честь не напрѣдува въ учението; макаръ и да има богаты пожертвованія, по лихвытъ имъ сѣ прѣсѣжты по сѣдбы и другы непотрѣбны работы. Тѣзи пожертвованія сѣ прѣнесены отъ Россіи въ Грѣцкі дѣто е и пожертвованіето на Г. Псима. Едно добро управление на тѣзи пожертвованія може да направи и да подържа най-добрѣ еллинско, взаимно и дѣвическо училище и библиотекѣ богатѣ. — Въ всичкѣтъ тѣзи казѣ ся говори грѣцкыйтъ языкъ, освѣнь въ арнаутското село Салца, дѣто има вече грѣцко училище*)

*) По побужденіе на Ипирскый Силлогосъ прѣсѣжтытъ жители

Въ *Загоріанскѣхъ* казѣхъ сѣстояща отъ 10 села, говоримый языкъ е арнаутскый, въ 7-тѣ има просты училища а въ 3-тѣ не.

Линиурійската каза сѣстои отъ 8 села богаты и съ хубавы кѣшья, но кѣмъ ученіе не наклонны. Селото *Трънушица* нѣма училище а въ *Кесторадѣ* е въздигнѣлъ *Х. Зографу* добро училище съ прѣхранѣ и за другы дѣца отъ всичкѣхъ казѣхъ. — Въ тѣзи казѣхъ ся говори арнаутскый языкъ.

Ризска каза сѣстояща отъ 11 села, говорятъ арнаутскы, и само въ двѣ, долне *Лабово* и въ *Ериндж* има училища а другытѣ деветъ нѣматъ. Въ долне *Лабово* е въздигнѣто *Заппейското* училище искарано прѣди двѣ години. А въ *Еринда* отъ прѣди единъ вѣкъ почти е въздигнѣто училище отъ *Козма Апостола*, който тогазъ е подарилъ на училището 1000 гр. Този Апостолъ е извѣстенъ като що е въздържалъ тѣдѣшнытѣ села отъ истурчаніе.

Силлогосѣтъ е рѣшилъ да направи едно училище между тритѣ ближни села: *Гяти*, *Какошь* и *Каряны*. Другытѣ села отъ туй окружіе сѣ много бѣдни даже нѣматъ и свещенници. Въ три села отъ туй окружіе живѣтъ и Турци.

Дриннополското окружіе има 52 села, отъ които само 30-тѣ иматъ училище, но въобще малонаселенытѣ села не само училища нѣматъ но нито свещенници, пакъ е и мѣчно да ся направятъ училища въ тѣзи дребни села, но *Силлогосѣтъ* е рѣшилъ да направи въ по-централнытѣ. Селото *Дървичани* има пожертвованіе отъ *Григоріи Кала* което дава годишно 2000 гроша, отъ които

на двѣтѣ села отъ *Палеопогонійскѣхъ* казѣхъ — *Делвинакы* и *Вышана*, въ *Россіѣхъ*, *Гръціѣхъ* и *Цариградѣ* сѣ събрали частно за училищата си. *Делвинакыйцытѣ* повече отъ 1000 л. и *Вышанцытѣ* 300.

Селата отъ *Погоніанското* окружіе въ *Дриннополскѣхъ* епархіѣхъ сѣ наричаннытѣ *Лака* на *Муктарѣ* *паша* подъ *Ергирійско* управленіе: *Кастаняны*, *Керасово*, *Стратиница*, *Калодезіо*, *Димокора*, *Лавдана*, *Куремарио*, *Кусовица*, *Лого*, *Сотира*, *Валтица*, *Яриница* и *Мобина*. *Силлогосѣтъ* ше направи за всички едно училище, въ *Кастаняны*, а за сѣга помага имъ съ 40 лиры.

плащатъ на учителя. — Въ туй окружіе ся говори по-вече гръцкы но има и арнаутскы доста.

Делвинско окружіе, отъ него само въ десеть села има училища а въ 19 не. Градецътъ Делвино има двѣ училища еллинско и взаимно въ които идѣтъ и отъ наоколо да ся учатъ. Въ туй окружіе има и до 15 села отъ по 5—6 кѣщи едного, които като шаторници ся мѣстятъ отъ мѣсто на мѣсто.

Прѣдѣтійско окружіе. — Жителитѣ на туй окружіе и най-вече отъ селата Кышару, Хымарра, Вуна, Дрымади, Паляша, Пылорія и Кудешъ сѣ челувѣци на орѣжїето които въ разны эпохы юнашкы сѣ служили на Портѣтъ и сѣ заслужили да не плащатъ десетѣтъ и бедель на овцы. Тѣ отъ скоро на самѣ сѣ ся прѣдали и на учение, тѣи що въ много отъ тѣзи села има добры училища. Отъ 11-тѣ села на туй окружіе само три нѣматъ училище. Пылорія, Кудешъ и Чорай, въ послѣднето има и Турцы, и тамо е направилъ Хр. Зографу черквѣ.

Велеградска Епархія.

Тая епархія населявана отъ около двѣ хыляды христїанскы семейства има всичко 31 училище, отъ които двѣ еллинскы, три дѣвическы 14 взаимны и 12 прости, въ тѣхъ ходѣтъ до 1132 ученика и ученицы 60, въ двѣтъ еллинскы, 992 въ взаимнытъ и 150 момичета въ дѣвическытъ; а сѣразмѣрностѣта е около единъ ученикъ на двѣ семейства. Разноскытъ за учителитѣ възлѣзватъ годишно до 65000, отъ които полвината ся иждивяватъ за учебнытъ заведенія на Бератъ, столица на епархїїжтъ, дѣто сѣ двѣтъ еллинскы училища, тритѣ дѣвическы и 4 взаимны, които свидѣтелствуватъ за ученолюбїето на жителитѣ.

Отъ Авлонското окружіе на тѣзи епархїїж има училища взаимны въ Авлонж, Артж Авлонскж, Содовицж и въ Брѣстяны.

Въ окружіето Мужакійско или Ардевушко има петъ училища въ селата Каликонташъ, Сѣкыща, Фїерія, Либовца, и Дивьяка и въ селото Кокополь. — Дванадесетѣтъ прости училища ся намѣрватъ въ други 12 малкы

села отъ тѣзи Епархіѣ. — Забѣлѣжителны сѣ училищата отъ окръжіето Музакійско или Ардевушко отъ дѣто излизать повечето учители и сещеницы въ тѣзи Епархіѣ, и на тѣхъ е обрѣнжль око Епирскыйтъ Силлогосъ.

Въ Авлонското окръжіе лежи селото Дукаты населявано нѣщо отъ 309 семейства, които прѣди мноо години сѣ ся потурчили освѣнь 20-30 само най-сыромашкытѣ. Владыката былъ направилъ черква и училище въ това село, дѣто ся учяли и турчета; но отъ лишене на доходъ училището ся затворило. — Въ туй село прѣстанжль вече обычайтъ владѣющій да ся женятъ христіяны и турцы помежду си; но има и днесъ още да ся виждатъ братя единтъ христіанинъ, другыйтъ мохаметанецъ; и пакъ баща турчинъ майка христіанка и наопаки.

Въ тѣзи область има едно окръжіе наричано Горня и Долня Спатія и арнаутскы Спатарія и Спата състояща отъ 34 села населявано отъ около 250 христіанскы семейства, на които мѣжкытѣ отъ страхъ или отъ други причины си промѣнили имената съ турскы. И понеже така ся записали во вѣмето на танзимата, заради туй и до сега отъ тѣхъ взематъ войскъ, каквото отъ турцы.

Епирскыйтъ силлогосъ тѣкми да направи двѣ училища между тѣзи двѣ села и препорѣчва да ся направятъ безъ друго дѣвическы училища въ тѣзи епархіѣ защото взели были арнаутытѣ да ся освѣщатъ и да искать да ся учатъ по арнаутскы.

Драческа Епархія.

Подробны свѣдѣнія за тѣзи епархія Силлогосътъ нѣма, а споредъ свѣдѣніята отъ владыкытѣ узнали само че въ Драче търговцытѣ поддържали добры училища; Въ Елбасанъ имало едно еллинско и двѣ взаимны училища; сѣщо тѣй и въ Туранъ и въ Кавая имало по 1 еллин. и по 1 взаимно училище, а въ Погредишь на Горѣ имало само просто училище.

Погредишь е обградено отъ 24 села въ които нѣма никакво училище. — Силлогосътъ ся кани да въ-

дигне повече Погредишкото училище и да направи дѣвически училища, защото онѣзи училища щѣли да вліяѣтъ и на ближнитѣ епархіи Охридскѣ и Гьорджанскѣ. Силлогосѣтъ прѣдлага още да отвори дѣвическо училище и въ Каваѣ, който былъ центръ на Долниѣ Албаніи, и други три училища въ селата Ланга, Подкожани и Епископи, които лежали срѣдоточно между другитѣ безучилищны села.

Коричанска Епархія.

Гребенска Епархія.

Дебреска епархія.

Силлогосѣтъ нѣма никаквы свѣдѣнія за мѣстата на тритѣ прѣдпоменѣти епархії.

Яненска Епархія.

Познати училища въ тѣзи епархії освѣнѣ въ градѣтъ Янина възлѣзватъ до около 160, отъ които 50 еллинскы, 70-тѣ взаимны и 73 прости. Дѣвически училища има само двѣ. Всичкитѣ горепоменѣти еллинскы училища освѣнѣ двѣ или три както и половината отъ взаимнитѣ принадлежатъ на Загорското окружіе което състояще отъ 46 села и даже паланки е най-напрѣднѣлото поради ученолюбіето на жителитѣ и поради гражданскитѣ правдини що имали испърво и които прѣди нѣколко години сѣ уничтожѣны отъ правителството. Повече отъ взаимнитѣ училища въ Загорѣ сѣ смѣсены съ еллинскы, но отъ 46-тѣ села само за 35 знае Силлогосѣтъ а за 11-тѣ незнае. Двѣтѣ дѣвически училища едното е на Зица а другото на Монодендрю село въ Загорѣ.

Въ всичкитѣ училища на тѣзи епархії ходѣтъ до 4,500 ученицы отъ двата пола, 250 въ еллинскитѣ 4,150 въ взаимнитѣ и проститѣ, въ които и много момичета размѣсомъ а особно 100 само момичета въ дѣвическитѣ. За поддържаніе на всички тѣзи училища иждивявали ся годишно около 200 хыл. гр. и 8,000 оки жито.

Отъ туй количество повечето ся иждивява за въ Загорскыѣ училища.

Голѣмо лишеніе отъ училища и болѣзненно неученіе сѣществувало въ окръжіята Чераковица, Лакка, Куренты и Чомерка въ които рѣдко да ся срѣщне по нѣкѣдѣ училище. Въ тѣзи окръжія повече отъ 160 села и по други страны на тѣзи епархіѣхъ лежащи сѣ лишени отъ училища, дѣто въ нѣкой по-срѣдоточны мѣста Силлогосѣтъ смѣта да отвори училища.

Силлогосѣтъ ся окайва за испаданіето на славныѣхъ нѣкога въ Янинѣхъ училища, и не знае какво ставатъ богатѣѣ пожертвованія, за които ся бои че сѣ злоупотребаватъ доходѣѣ и за това училищата не ся толкозѣ цвѣтущи и цѣныѣ на учителитѣ намалены.

Освѣнъ богатѣѣ пожертвованія на Зосимовцы и Каплановцы въ Янинѣхъ, извѣстны пожертвованія за въ селата сѣ: Каплановото въ Чонтила; Горголовото въ Кобыляны; Саитчидовцитѣ въ Скамнеліо; на братія Пасхали въ Капесово; на Ризаритѣ и на Х. Коняри въ Монодендрю; на Вас. Христодула въ Малингы; на братія Манчевы въ Капаны; на Х. Коста въ Дървижаны; на Быка и Дума въ Чепелово; на Вичинѣхъ въ Вича, отъ тѣзи пожертвованія нѣкои сѣ доста значителны, но на едни назначеніето имъ ся измѣнило а на други не ся е еще турило въ дѣйствиѣ.

Екзархія Мецово.

Градецѣтъ Мецово съ нѣкои малобройны села съставя тѣзи екзархіѣхъ, на коѣкѣто учебныѣхъ заведенія сѣ въ добро състояніе, благодареніе на ученолюбіето и на щедростѣѣхъ на Мецовчаны. Столицата на Екзархіѣѣхъ Мецово има еллин. учил. съ 40 учен. двѣ взаим. съ 350 ученика и едно дѣвическо съ 150 момичета, иматъ 10 учители за които ся плаща отъ пожертвованія.

Наричанното Аниліо Мецово има взаимно училище, тѣи и селата Малакашево, Куцуфляны и Милея на които училищата ги поддържа богатѣѣ въ Александрія търговецѣхъ Аверофѣхъ.

Споредъ 8-й членъ на уставътъ си Епирскій Силлогосъ дѣли членовѣтъ си на 3 разряда, отъ които първый плаща по 1 лирѣ на годинѣ; второй по половинѣ, а третій по $\frac{1}{4}$ лирѣ.

Веднѣжъ който даде 10 лиры е подарителъ и годишно не дава.

Благодѣтели на Силлогоса ся прогласяватъ които подарятъ отъ 100 лиры на горѣ, а голѣмы благодѣтели които подарятъ отъ 500 лиры на горѣ.

Въ состояніе на единъ годинѣ отъ съставеніето си до 20 Мая 1873, Епирскійтъ този Силлогосъ е пристигналъ да брои 1000 редовны членове повечето отъ 1-й редъ, които сѣ платили по 1 лирѣ; 33 членове подарители, които сѣ дали отъ 10 лиры нагорѣ; четирима благодѣтели които сѣ дали по 100 лиры и повече и трима голѣми благодѣтели отъ които прѣждебывшій патріархъ Григорій е далъ 750 лиры, К. Заппа 500 лиры и Х. Зографу 500 лиры.

Между почетныѣтъ си членове този Силлогосъ брои двоица патріарсы, и единъ пакъ бывшій патріархъ между благодѣлитѣтъ и троица владици и четири госпожи между подарителитѣтъ си членове. —

Между редовныѣтъ членове на този Силлогосъ ный срѣщама пакъ 10 владици, 20 архимандриты и попове, 16 мѣнастыря, 14 общины и 15 госпожи!

Епирскій Силлогосъ има 37 особы настоятельства само въ Цариградъ за да записватъ членове и да събиратъ спомоществованія които доставятъ на главното настоятельство, таквызи пакъ нѣколко настоятельства има и въ по-главныѣтъ мѣста на реченныѣтъ епархіи еще и Читалища присѣдинены на Силлогосътъ. Освѣнь това Епирскійтъ Силлогосъ извѣстява че е въ сношеніе съ други подобны тѣла въ държавѣтъ и вънъ отъ държавѣтъ, каквото е Атинскійтъ Силлогосъ за распространеніе на гръцкото ученіе и съ другыѣтъ тамже силлогосъ Парнасъ наричанъ, съ тукашныѣтъ Гръцкы Филологическы Силлогосъ, съ Македонското гръцко Дружество, съ силлогосътъ Малж Азіѣж и съ ученолюбивыѣтъ (гръцкы) силлогосы въ Смирнѣж, въ Варнѣж, въ Родосто (Текир-даа), въ Солунъ и Сѣръ.

Като оставямы за другъ пѣтъ вече да кажемъ нѣщо за дѣйствіята на този силлогосъ дѣто ся виждатъ явно всичкитѣ усилія и старанія на Гърцитѣ за погърчваніето на Българитѣ и Албанцитѣ ный ще склучимъ тѣзи статіиъ тука съ онова наистинѣ за почуды извѣстіе, дѣто въ годишныйтъ си празникъ на 21 Мая 1873 този Силлогосъ въ единъ и този день само отъ 104 души е събралъ 56,890 гр. особно отъ друго що сѣ дали и даватъ.

При тѣзи свѣдѣнія за състояніето на Епирскыйтъ Силлогосъ и за щедростътъ и пожертвованіята на гърцитѣ, наумѣваніето и за други еще толкозъ грѣцкы силлогосы, братства и читалища и сравненіето имъ съ нашитѣ мършавы читалища и съ едничкѣтъ ни пусталѣ Македонскѣ Дружинѣ, както и съ душѣ берящето Благодѣтелно Братство, кой отъ насъ не бы ся позамыслилъ и не бы ся причервилъ отъ срамъ, ако е свѣстенъ челоуѣкъ и честолобивъ колко-годѣ Българинъ?! А какво и да мысли може нѣкой за насъ и какво може да ся надѣе отъ насъ, ако знае че тѣзи и тѣи скапаны наши ученолюбивы заведенія иматъ пакъ отъ насъ си своитѣ порицатели и прѣслѣдователи.

Смы ли незнаѣмъ но казувамы ся и съ гордость нѣкакъ че смы ужъ седмъ миліона народъ, но ако речемъ да придиримъ какво смы направили и какво правимъ ный не за распространеніето на народностьтъ ни тамъ дѣто ѣмъ нѣма, но за завардваніето ѣ тамъ дѣто чезне и за оздравеніето ѣ отъ посегателствата на чуждытъ народности не можъ каза на какво ни служи бройтъ който полагалы да имамы. Колкото за ревностьтъ що имамы и пожертвованіята що правимъ за образованіето си нека ми бѣде простено да си кажъ правото, че седмъ Гърка само изваждатъ изъ джобъ нашитѣ седмъ миліони народъ. Това е доста, повече не трѣба да ся казва.

П. Р. С.

УСТАВЪ ⁽¹⁾

ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ЕКСАРХІЯ.

ЧАСТЪ ПЪРВА

За лицата.

ГЛАВА 1.

За устройство на управлението.

1. Самоуправляемата Православна Българска Църква, подъ име Ексархія, членъ неотдѣленъ отъ Единая, Святая, Сѣборная и Апостолская Църква, сѣставлява се отъ находящитѣ ся въ Отоманската Държава Български Епархїи, които сж именно или общо опредѣлявѣтъ въ издаденыйтъ за составленїето ѣ високъ Царскій Ферманъ.

2. Като части сѣставни на тїя епархїи, опредѣлявѣтсѣ цѣли казытъ и нахїитъ, които ся въ тѣхъ намирятъ, заедно съ селата имъ.

(1) Макарь проектътъ за Уставътъ на Българската Ексархія, изработенъ отъ комисията, и да се е напечаталъ на особна брошура, нъ тоя проектъ въ много сжществени точки се е измѣнилъ отъ сѣборътъ на народнитѣ прѣдставители и се е подалъ за потвърдѣние на Царското Правителство. Като не е напечатанъ тоя послѣдниятъ уставъ, види се, че Ексархията ще чѣка да го напечѣта потвърденъ, който, разумѣва се, може да се измѣни отъ Правителството. За да знаѣтъ читателитѣ ни тѣй както е изработенъ тоя уставъ отъ народнитѣ прѣдставители, ний го обнародваме ка-
(Ред. на Читалище).

3. Согласно съ настоящій Уставъ; Екзархіята, въобще, управлявася духовно, отъ Святый Синодъ, а всяка Епархія, отъ Митрополитъ.

4. Святый Синодъ, составляющій верховното Духовно Началство на Православнытъ Христіани въ Екзархіята, состои отъ Екзархъ, председателъ неговъ и отъ созасѣдатели.

5. Екзархъ носи тѣзи титлж независимо отъ епископскій си чинъ. Имѣющій убо екзаршескѣ титлж, ще е епископъ на епархіята, която ся е случило да има, когато е станалъ Екзархъ, и ще бѣде пакъ епископъ на тѣзи епархія, ако бы да престане отъ екзаршество то безъ низверженіе отъ священноначалството си. Екзархъ ще ся опрѣдѣлява всякога само за четыры години.

6. Созасѣдатели на Синода сж, правильно (канонически), вситъ Митрополиты на Екзархіята. Но понеже не е возможно да присѣтствувжтъ постоянно вси тѣи въ Синодъ, то четыры само отъ всѣхъ избираемы созасѣдателствувжтъ и прѣдставляжтъ вситъ други за всичко, освѣнь за онова, което настоящій Уставъ предпазва за вситъ епископы.

7. Митрополитытъ зависящи на право отъ Св. Синодъ, стојжтъ подъ непосредственото правило надзирателство и вѣдомство на тойзи Синодъ, отъ когото пріемжтъ и рукоположеніе то си, когото споменувжтъ правилно въ священнитъ службы, и до когото ся на право относжтъ.

8. Въ сѣдалището на Екзархіята сжществува за недуховнытъ ѣ дѣла, подъ прѣсѣдателството на Екзарха или на единъ неговъ намѣстникъ, единъ върховенъ мірскій Екзархійскій Сѣвътъ, состоящъ отъ 6-тъ лица, изъ които двѣтъ трѣбва да сж всегда отъ цариградскитъ Българе.

9. Святый Синодъ има: отъ духовны лица единъ писаръ, единъ или два подписари и единъ или повече прислужници, споредъ нуждата на дѣлата. Вси тѣи лица избира Синодъ тайнымъ гласоподаваніемъ, а опрѣдѣлява писменно Екзархъ.

Членовеъ на тойзи Сѣвътъ, избиратся отъ Епар-

хійскитѣ избиратели на всичката Екзархія и ся потвърджаватъ отъ Императорското Правителство по просба на Екзархътъ, основаемая на избирателното имъ писмо.

10. Екзархійскійтъ Мірскій Совѣтъ има такожде отъ мірски лица: единъ писаръ, единъ или два подписаре, единъ ковчежникъ (каісеринъ) подъ здраво поручителство, единъ пресмѣтникъ и единъ или повече прислужници, споредъ нуждата. Тія лица избира Совѣтътъ тайнымъ гласоподаваніемъ, а опредѣлява писмено Екзархътъ.

11. Синодътъ и Екзархійскійтъ Совѣтъ имѣтъ си при томъ изъ міряны: единъ придворникъ, (Капукехая), единъ помощникъ неговъ, единъ кятипинъ и единъ подкятипинъ, споредъ нуждата. Тія лица ся избиратъ тайнымъ гласоподаваніемъ отъ св. Синодъ, и отъ Екзархійскій Съвѣтъ а ся опредѣляватъ писмено отъ Екзархатъ.

12. Въ сѣдалището на всяка Митрополія, подъ председателството на Митрополитътъ, или единъ неговъ намѣстникъ, сѣществува единъ Епархійскій смѣсенъ Съвѣтъ, состоящъ отъ председателъ си, отъ три духовны лица, и отъ пять до седемъ міряны, избираемы вси отъ Епархійскитѣ мірски и духовны избиратели, споредъ глава 8-ма.

13. На тоя епархійскій совѣтъ принадлежи управленіето и сѣдѣніето на епархійскитѣ дѣла. Когато ся касае обаче за чисто духовны дѣла, то мірскитѣ членове ако и да присѣдствуватъ незимѣтъ участіе въ рѣшеніята: защото на такива дѣла рѣшеніята ся оставѣтъ само на духовнытъ членове на реченытъ совѣтъ.

14. Рѣшеніята на епархійскійтъ совѣтъ ся отнасятъ апелативно предъ св. Синодъ или предъ Екзархійскій Совѣтъ, споредъ сѣщностьта на дѣлата. А пакъ отнасаніе за уничиженіе напротивъ святытъ правила или противъ настоящійтъ Уставъ издадени рѣшенія ставѣтъ въ първыйтъ случай предъ св. Синодъ, а въ второйтъ предъ Екзархійскійтъ Совѣтъ само.

Колчимся представѣтъ апеляцій за смѣсены църковны дѣла, духовны съ недуховны съединены, или обратнo, тѣи ся разгѣдѣватъ и рѣшаватъ наедно отъ св. Синодъ и отъ Екзархійскійтъ Совѣтъ.

ГЛАВА 2.

За избираніето на Екзархѣтъ.

15. Избираемый за Екзархъ трѣбва да има слѣдующіе качества:

1. Да е роденъ подданикъ на Отоманското Царство; 2. Да е родомъ Българинъ; 3. Да има возрастъ поне 40 годишникъ; 4. Да има ученіе въобще, и найпаче църковно; 5. Да ся отличава съ правы мысли върху Православія въ Вѣрж, и съ точно храненіе на церковный редъ; 6. Да е управлявалъ непорочно епархія поне въ нѣтъ години; 7. Да е похваленъ за умъ и разумъ въ слово и дѣло, захваленъ въ дѣла църковны и мірскы и за поведѣніе добродѣтельно и непорочно; 8. Да има общо почеть виѣшнж и внутреннж и довѣренность предъ народѣтъ и предъ царствотѣ.

16. Колчимъ предлежи да ся избере новъ Екзархъ, членовѣтъ на святийтъ Синодъ имжъ привременно Намѣстникъ и Предсѣдатель постарыйтъ изъ между имъ по ржкоположеніе, на когото името извѣстятъ на Царското Правителство, просящы современно отъ него дозволеніе за избираніе на новъ Екзархъ.

17. Щомъ ся земне отговоръ отъ Правителството, членовѣтъ на св. Синодъ, предсѣдательствуемъ привременно отъ постарыйтъ по рукоположеніе членъ, пишжтъ до вситѣ Митрополиты на Екзархіята окружно писмо, заповѣдающе имъ, щото всякой отъ тѣхъ, като размысли зрѣло и добросовѣстно, да испрати до предсѣдателя на Синодѣтъ, въ растояніе на 21 день отъ пріеманіето на окружного писмо, въ записка особенно запечатана и въ свое особенно писмо приключена, забѣлжж на 3 — 5 Архіерейскы имена, които, имбюущы изыскуемытъ отъ 15-ыйтъ членъ качества, бы намѣрилъ достойны за екзархескій чинъ. Тая забѣлжка ще ся испраща отъ реченытъ Митрополиты въ особенна книжка, запечатана и приключена въ едно особенно тѣхно писмо, до предсѣдателя.

Подобны записки на избираемы лица ще притотвжтъ и членовѣтъ на св. Синодъ и ще ги предаджтъ

запечатаны на намѣстникѣтъ, който съ своята подобна запечатана записка ще ги пазы неповредены при себе-
си, догдѣ ся собере избирателныйтъ соборъ.

18. Освѣнь реченното окружно писмо, председа-
тельствующій Намѣстникъ, наедно съ членовѣтъ на Екзар-
хійскійтъ Совѣтъ, пишѣтъ друго окружно писмо до вси-
тъ епископалны и не епископалны Митрополиты на вситѣ
Епархіи или до Намѣстницѣтъ имъ, заедно съ епархій-
скійтъ совѣтъ, заповѣдающе имъ, слѣдъ като прочетѣтъ
въ църква това писмо, да призовѣтъ въ первенствующи-
иѣтъ градъ на Епархіята, въ растояніе на 15-дны отъ
пріеманіето на това писмо, избирателитѣ ѣ на со-
боръ, председаствуемъ отъ мѣстныйтъ Священно-
началиникъ или отъ неговъ намѣстникъ, и да подѣй-
ствувѣтъ щото съ пълно гласоподаваніе и съ пълно
вышегласіе да ся избере отъ тойзи соборъ изъ между
най-почтенѣтъ и най-способнытъ Българе царскы под-
данницы, тамъ или на друго мѣсто пребывающія, двама
представители за Епархіята, както ще ся изберѣтъ и
двама представители отъ пребывающитѣ въ Цариградъ
Православны Българе, които представители, снабдены съ
избирателното си писмо, подписано отъ избирателитѣ,
потвърдено отъ священноначалиникѣтъ му и отъ членове-
тъ на епархійскійтъ совѣтъ, и подпечатано съ печатьтъ
на Митрополіята, да пойдѣтъ незабавно въ сѣдалището
на Екзархіята за да участвуватъ въ Общійтъ Соборъ,
който ще стане за избираието на Екзарха въ първата
недѣля, слѣдъ 61 день отъ деня на окружното писмо.

19. Въ уреченныйтъ за собора недѣлничейъ день
призоваватся слѣдъ Божествената Литургія вситѣ из-
биратели приносящи избирателнытъ си писма въ Екзар-
хійскійтъ домъ, гдѣто съ присѣдствіето и съ съдѣй-
ствіето на св. Синодъ и на Екзархійскійтъ Совѣтъ,
като ся прегледѣтъ и докажѣтъ редовны избирателны-
тъ имъ писма, щомея намѣрѣтъ присѣдствующи тритѣ
поне четвъртины отъ ожидаемытъ представители. Пред-
сѣдательствующійтъ Священнаго Синода, като предиз-
рече едно прилично словце и отправи къ Богу при-
личны молитвы, проглашава Соборѣтъ отворенъ, и му
быва Предсѣдатель.

Ако ли ся случи да не присѣдствувхъ тритѣ четвъртини отъ ожидаемыѣ прѣдставители, отлага ся засѣданіето за 15 дни и современно призоваватся чрезъ телеграфътъ неприсѣдствующитѣ; а щомъ ся мине о-предѣленното време, засѣданіето наченва, колкото прѣд-ставители и да присѣдствувхъ носящи редовны изби-рателныты свои писма.

20. Щомъ почне засѣданіето, прѣсѣдательтъ прѣд-ставя на Собора запечатаны, както сж отъ начало до-шли, вышереченныѣ записки. Съ задѣлженіе отъ Со-борътъ писарьтъ на св. Синодъ, писарьтъ на Екзархій-скійтъ Совѣтъ и двама отъ соборнитѣ членове, като преглѣдхъ изпърво и припознахъ прѣдъ всичкитѣ цѣ-лостыѣ и непочекностыѣ на печатитѣ имъ, отварихъ запискитѣ и записвахъ особенно тритѣ или четыѣхъ въ всяка отъ тѣхъ забѣлжены имена. А като сж тѣѣ всич-китѣ запишхъ, отбирхъ изъ между тѣхъ истыѣ име-на и ги турихъ особито по стѣлбове, колчимъ ся на-мѣрихъ забѣлжены въ записка. Послѣ же като ся про-четхъ всяко едно отъ тѣхъ, ако ся намѣрихъ отъ тѣѣ имена забѣлжены въ сичкитѣ записки или въ по мно-гото отъ тѣхъ, три или повече имена, — тѣѣ само; ако ли по малко отъ три, тогасъ първо св. Синодъ, като Прѣдставитель на всичкитѣ Священноначалницы, отъ и-мената, които въ запискитѣ сж зели наистинѣхъ повече гласове, но не и пълно вишегласіе, избира такожде по вишегласіе двѣ или три имена, които заедно съ оныѣ, що сж зели пълно вишегласіе въ запискитѣ, като ся разиде по настоящему Соборътъ, предлага той часъ прѣд-сѣдательтъ съ свое прошеніе на Высокото Царско Пра-вительство за одобреніе.

21. Като ся приѣмне отговорътъ на Высокото Цар-ско Правительство, прѣсѣдательтъ свиква соборътъ не-забавно при присѣдствіето на св. Синодъ и на Екзар-хійскійтъ Совѣтъ, и като ся прочете отговорътъ на Правительството, св. Синодъ проглашава одобренныѣ и-мена, че сж правилно отъ всичкитѣ или отъ помногото священноначалницы избраны като равно достойны за Екзархійскій престолъ.

22. Правилната часть отъ това избраніе като ся

свърши така, Соборътъ пристѣпва да избере, съ тайно гласоподаваніе, едно отъ избраннитъ имена, които сѣ ся избрали отъ архіерейското съсловіе; и който отъ тѣхъ ся яви, че зель пълно вышегласіе, той абіе ся и провозглашава отъ веѣхъ като правилно и законно избранъ отъ клира и народа, за да приѣмне Екзаршескій-тъ чинъ.

23. За избраніето тѣй свършено пише ся и подписва ся той часъ отъ веѣхъ въ кодиката изложеніе, а послѣ слизжтъ вси въ храмътъ та испѣвжтъ Богу благодареніе за извършеното избираніе, и тѣй си отхожджтъ всякій во своя си.

24. Основаючи ся на това изложеніе, членоветъ на св. Синодъ и на Екзархійскійтъ Совѣтъ пишжтъ прошеніе до Высоката Порта, чрезъ което извѣстявжтъ станалото правилно и законно избраніе и просіжтъ да ся припознае званично избранныйтъ Екзархъ.

25. Като ся издаде писмото на това признаніе, призовава ся званично отъ св. Синодъ опредѣленный Екзархъ, който, като ся яви предъ Негово Величество Августѣйшаго Султана, и предъ първитъ министри на Высоката Порта, убожда ся тогава торжественно въ Екзархійскійтъ домъ и восприѣма длѣжноститъ си.

ГЛАВА 3.

За избираніето на членоветъ на Святый Синодъ.

26. Святыйтъ Синодъ на Българската Екзархія, като представлява всичкитъ нейны Митрополиты, избира ся естественно отъ вситъ тія Митрополиты.

27. Всяка година отъ определяемыйтъ четырегодишенъ за синодна служба періодъ, като ся оттегли въ първыйтъ періодъ, всякога по младыйтъ по рукоположеніето отъ синодалныйтъ членове на тоя періодъ, а въ следующитъ, кой какъ му ся свърши цѣла четырегодишната служба, Екзархътъ ведно съ св. Синодъ, два мѣсецы преди да ся свърши годината, пишжтъ окружно писмо до вситъ Митрополиты, както и до самытъ синодны членове, да испратятъ въ записка, подписана и запечатена едно митрополитско име. По една такава

записка подписвайтъ и запечатвайтъ и самитъ синодалны членове.

28. Никой Митрополитъ не може ся избира членъ на Синодътъ, безъ да е управлявалъ епархія четирие години. Но поради настоящата же скудость отъ такива архіереи, избраннитъ за първъ пътъ членове на св. Синодъ могатъ ся избра и за вторый за синодна служба періодъ.

29. Като дойдътъ и ся запечатаны упазѣтъ всѣтъ тѣя записки, Екзархътъ извършва распечатваніето имъ и отборътъ на поданитъ въ тѣхъ гласове предъ св. Синодъ и Екзархійскійтъ Совѣтъ; а който отъ въ тѣхъ забѣлеженитъ ся яви че е зель гласъ отъ по многото архіереи, той ся проглашава за преемникъ на удаляемыйтъ членъ, който обаче само тогава ся оттеглява конечно, когато, призованъ, дойде новъй.

30. За извършенныйтъ тѣй отборъ на гласовѣтъ и станалото проглашеніе на синоднитъ членове, сочинява ся изложеніе и, като ся препише на чисто въ кодиката на избранія, подписва ся отъ предѣдательствующійтъ Екзархъ и отъ присѣдствовавшиѣ духовны и мирски членове. А послѣ съ прошеніе, основано на това изложеніе, извѣстяваѣся на Високата Порта имената на избраннитъ.

31. Никой и подъ никаква причина незима участие въ св. Синодъ, ако не е редовенъ неговъ членъ. Исклученіе на това става само когато нѣкой членъ не може да присѣдствува, та затова съ синодно рѣшеніе ся види нужно да ся призове привременно на негово мѣсто другій изъ присѣдствующитъ въ града архіереи.

32. Никой отъ избраннитъ Синодни архіереи не може да ся откаже да неприемне таѣ служба, инакъ ся наказва съ празность (аргосваніе). Исклучаватся съ това правило само онія, които сѣ дошли на седемдесять годишенъ возрастъ, или сѣ тежко болни.

33. Ако избраннытъ за членъ на Синода поради едната или другата отъ двѣтъ причины, речены въ предидущійтъ членъ, праведно неприемне, избира ся другъ на негово мѣсто, споредъ както ся е казало въ членовѣтъ 27, 28, 29.

Ако ли първо приеме, а послѣ посреди службата си, или умре или си даде оставката: то защото ся разболѣлъ та здравіето му изиска совершенното му отдалеченіе, — ту защото дошелъ на 70 годишенъ възраст: тогава Екзархътъ наедно съ св. Синодъ избирхтъ съ тайно гласоподаваніе и съ пълно вышегласіе другито за да служи вмѣсто него само презъ останалото време на годината; а въ конецътъ на годината може да ся избере пакъ редовенъ членъ на Синодътъ за слѣдующій періодъ; и името на тѣй избранный, такожде ся извѣстява на Високата Порта.

34. Членоветъ на св. Синодъ иматъ право въ разстояніе на четиригодишната имъ служба да посѣщавхтъ ежегодно Епархііхъ си отъ единъ до три мѣсецы, но всякога единъ по единъ, а никогашъ двама въ сѣщото време.

ГЛАВА 4.

За избираніето и опредѣленіето на Членоветъ на Екзархійскійтъ Советъ.

35. Избираемый за членъ на Екзархійскійтъ Советъ трѣбва да има слѣдующитъ качества: 1, Да е роденъ Българинъ, подданикъ на Отоманското Царство. 2, Да е опитенъ и способенъ за тая служба. 3, Да има безукоризненно поведеніе и общо почитаніе. 4, да има возрастъ поне 30-годишнъ.

36. Службата на членоветъ на Екзархійскійтъ Советъ ще трае четири години. За първъ пѣтъ само по прошествіе на двѣ години слѣдъ составленіето му ще ся отеглхтъ двама отъ нецареградскитъ му членове и единъ отъ цареградскитъ по жребіе; а два мѣсеца преди свършваніето на двѣтъ години, както и послѣ прѣди свършваніето на четиригодишныйтъ періодъ. Екзархътъ пише до вситъ митрополиты, както и до намѣстника въ своята епархія, окружно писмо, въ което имъ зарача, слѣдъ прочитаніето на това писмо въ църква, да свикхтъ въ сѣдалището на Епархіята подъ свое предсѣдателство Соборъ отъ избирателитъ на Епархіята въ разстояніе на 50-тъ дни отъ какъ приемхтъ реченното

писмо и да предстоѣтъ щото тайнымъ гласоподаніемъ и пълнимъ вишегласіемъ да ся избержтъ или оттамъ или отъ друго мѣсто двѣ мірскы лица и едно отъ Цариградъ, — вситѣ измежду имѣющіи горѣказанитѣ качества, за подгласны (кандидаты) членове на Екзархійскійтъ Совѣтъ; а за това избраніе да стане писмо отъ вситѣ избиратели подписано, и отъ самага предсѣдателя потвърдѣно, което, като му задържтъ преписѣтъ въ нарочно за това находяще ся кондика: да испратятъ той часъ запечатено заедно съ особено свое писмо до Екзахтъ.

37. Първата недѣля преди свършваніето на реченныйтъ періодъ, Екзархтъ свыква св. Синодъ и Екзархійскійтъ Совѣтъ на общо собраніе подъ свое предсѣдательство, гдѣто, като ся отворітъ реченныйтъ избирателны писма и като ся прегледѣтъ и видѣтъ, че сж редовно станали, отбиржтся изъ между всичкитѣ, споредъ както ся е казало въ 20 членъ, имената, които сж ся избрали за подгласны, а че колкото отъ тѣхъ ся намѣрижтъ забѣлежени въ всичкитѣ или въ повечето писма, тія ся туріжтъ на стърна и отъ тѣхъ ся пріимжтъ за членове на Екзархійскійтъ Совѣтъ онія, които сж добили гласове отъ повечето епархїи.

Ако ли, като стане тжй отборътъ на гласоветѣ, ся появи, че ни едно отъ забѣлеженитѣ въ писмата имена не добыло пълно вишегласіе, или че само едно отъ тѣхъ добило таково вишегласіе; тогава измежду по множко имѣющитѣ гласове имена св. Синодъ и Екзархійскійтъ Совѣтъ избиржтъ съ тайно гласоподаваніе и съ пълно вишегласіе потребнитѣ — едно, двѣ, или три имена и тжй проглашавжтъ като отъ всичкитѣ епархїи избрани членове на Екзархійскійтъ Совѣтъ онія имена, които имжтъ уже пълно вишегласіе.

Послѣ става за тія работы едно вѣрно изложеніе, което ся написва чисто въ кондиката и ся подписва отъ всичкитѣ членове, които сж присѣтствовали въ това за сѣданіе, духовны и міряны.

38. Като ся тжй свърши избраніето, Екзархтъ предлага съ званично свое прошеніе на Високата*Порта имената на така избранныйтъ членове за потвърденіето.

И като приеме отговоръ за потвържденіето имъ, извѣстява го писменно всякому отъ опредѣленнитѣ членове и ги призовава да дойдѣтъ по скоро и воспріемѣтъ длъжноститѣ си, и, когато пристигнѣтъ тѣи, тогава ся оттеглявѣтъ тримата, на които служеніето ся е свършило.

39. Ако нѣкой членъ изнай-напредъ благословно ся откаже, или въ рстояніе на службата си даде оставкѣтъ си, св. Синодъ и Екзархическійтъ Совѣтъ просіѣтъ отъ Царството да потвърди на негово мѣсто оногова, който въ избирателнитѣ писма е ималъ по многото слѣдъ него гласове; тѣй опредѣленный ще служи до свършваніето на служеніето на предшественника си.

ГЛАВА 5.

За избираніето на Митрополитытъ по Епархіиытъ.

40. Избираніето на Митрополитытъ по епархіиытъ ще става исключительно изъ единъ каталогъ на избираемы лица, който ще ся сохранява отъ св. Синодъ и който ще ся составлява както слѣдува:

41. Святый Синодъ ще отпрати едно окружно писмо къмъ вситѣ подъ негово вѣдомство находящися епархіи и священни мѣнастыре, щото колкото изъ тѣхъ имѣтъ духовны лица, имѣющія изискуемытъ споредъ 15-ый членъ качества (освѣтъ условіето за петь годишно епархійско управленіе и условіето за возрастѣта, която стига да не е по долна отъ 30-тъ години, когато избираемый предложи да ся избере за епископъ) и носящи отпустителны писма отъ священно или Богословско нѣкое познато училище, да извѣстѣтъ имената имъ св. Синоду, просящи съ поручително писмо записваніето имъ въ каталогътъ на достоинзираемытъ.

42. Всяко такова поручително за клирицытъ писмо, писуемо или послѣдствіе на реченното окружно писмо или и послѣ, колчимъ ся благовреміе представи, трѣбва да е подписано: за Епархіиытъ отъ Митрополита или намѣстника му и отъ членовѣтъ на Епархійскійтъ Съвѣтъ, а за мѣнастирытъ — отъ Игумена и отъ събратіята мѣнастирски; при томже да е подпечатено въ първыйтъ случай съ печатьтъ на мѣнастирытъ.

43. Като приеме тия писма, св. Синодъ, наедно съ Екзархійскійтъ Совѣтъ, ако ги намѣри редовны и съдържащи потребнытъ качества за предлагаемый, призовава го и, и като го испита отъ близо и го намѣри наистина достоинъ за станалото му препорѣченіе, записва името му въ каталога на достоизбираемытъ; ако ли не, той иска първо съ писмо потребнытъ свѣдѣнія, а че послѣ дѣйствува споредъ даденыйтъ му за тѣхъ отвѣтъ.

44. Въ реченыйтъ каталогъ св. Синодъ има право, слѣдъ предварително споразумѣніе съ Екзархійскійтъ Съвѣтъ, да записва и други нему познаты лица, които бы ся намѣрили слѣдъ прилично испытаніе, че сж достойны за архіерейското званіе.

45. Записанытъ така въ каталога св. Синодъ зима подъ непосредственното си надзирателство и попечительство, и, колчимъ ся представи благовреміе, по прозба и предложеніе на имѣющитъ нуждѣ отъ нихъ, дава имъ църковны службы, които улѣснявѣтъ развитіето и усовершенствуваніето на църковнытъ имъ знанія и на практическійтъ имъ опытъ; поставя ги, напримѣръ, проповѣдници на словото Божіе, управители или учители на священици или Богословски училища, предстоятели на мѣнастыри или църкви, протосингели, архидіаконы, діаконы при нѣкой священноначалникъ или въ нѣкоя църква, настоятели архіерейски съ титулъ селоепископы или и безъ тойзи титулъ, писари въ св. Синодъ или на друго мѣсто. Ако ли нѣкой отъ реченныйтъ каталогъ ся докаже сждебно, че съ лъжливы причины коварствувалъ за да ся развали согласіето помежду архіерейтъ и народонаселеніето; таковый, освѣнь що ще му ся наложи приличното по църковнытъ правила наказаніе, ще да ся изхвърли още и отъ каталогътъ.

46. Щомъ остане празень престола на нѣкоя Митрополія, Епархійскійтъ смѣсенъ совѣтъ извѣстява той часъ, съ общо негово писмо, святаго Синода, просяща незабавното опредѣленіе на единъ намѣстникъ на овдовѣлыйтъ прѣстолъ, догдѣ ся избере и постави пріемникътъ.

47. Като приеме това извѣстіе, св. Синодъ, по свое прямо дѣйствіе, ведно съ Екзархійскійтъ Совѣтъ, опре-

дѣлява нѣкого отъ ближнѣхъ архіереи за намѣстникъ на престола на реченната Епархія, снабдящи го за тая цѣль съ потребното Синодално писмо и съ заповѣдь на Высоката Порта.

48. Намѣстникатъ, щомъ приеме опредѣленіето си, отходи въ сѣдалището на овдовѣлый престолъ и, наедно съ тамошниятъ Епархійскій смѣсенъ Съвѣтъ, пише окружно писмо до духовнитъ и мірскитъ избиратели на нея Епархія, приключаящи имъ и преписъ отъ каталога на достоизбираемитъ за архіереи, да ся събержтъ въ разстояние на осемъ дни слѣдъ приеманіето на окружното писмо, въ первенствующійтъ градъ на Епархіята, за да съставжтъ избирателенъ съборъ, който ще стане въ първата недѣля слѣдъ реченното временно разстояние за избране на архіерей.

49. По призованіе на намѣстника, вситъ събравши ся епархійски духовны и мірски избиратели събиржтся въ уреченната недѣля, слѣдъ Божественната литургія, въ архіерейскійтъ домъ, гдѣто при присѣдствіето и содѣйствието на Епархійскійтъ смѣсенъ Съвѣтъ, и ако ся намержтъ присѣдствующи поне тритъ четвъртинны отъ ожидаемитъ избиратели, намѣстникътъ прогласява засѣданіето отворено; ако ли не, отлага го за идущата недѣля и тогава поченва засѣданіето, съ колкото избиратели ся намѣржтъ, че дошли.

50. Като почне засѣданіето, слѣдъ пристойна къ Богу молитва, избирателитъ, по призованіе на председателствующій намѣстникъ, пристѣживжтъ съ тайно гласоподаваніе въ избраніе на двѣ лица изъ каталога, и онія двѣ лица които добіижтъ повече гласове съ пълно вышегласіе, тѣ ся провозгласяважтъ като правилно и законно избрани отъ клира и народа на Епархіята за достойны преемници на овдовѣлый престолъ.

Никой другъ, освѣнь избирателитъ, нѣма право да гласоподава; а въ случай на равноголасіа, вышегласіето ся придобива съ над-гласоподаваніето на председателтъ за едната или за другата страна.

51. Като ся свърши по той начинъ избираието, сочинява са изложеніе, което описва подробно все, що е стапало въ него, и което ся подписва той чясъ въ сѣ-

щето засѣданіе отъ всичкитѣ избиратели въ нарочна кондика и ся потвърдява отъ членовѣтъ на Епархійскійтъ смѣсенъ Совѣтъ съ печатѣтъ на Епархіята. Друго подобно изложение, подписано такожде отъ всичкитѣ избиратели и потвърдено отъ намѣстника и отъ Епархійскійтъ Совѣтъ, испраща ся придружено съ особно писмо подписано такожде отъ намѣстника и отъ Епархійскійтъ смѣсенъ Совѣтъ, до Екзарха.

52. Екзархѣтъ, като приѣме това изложение и писмо, прочита ги въ св. Синодѣ и Екзархійскійтъ Совѣтъ, и ако избраніето ся намѣри, че станало редовно, то ся одобрява съ изложение въ кондиката написано и подписано отъ всичкитѣ членове на тѣя двѣ тѣла. Ако ли е нередовно, става пакъ въ кондиката изложение, въ коего ся показваѣтъ причинитѣ на унищоженіето му, и споредъ това изложение, Екзархѣтъ пише на мѣстото за да стане ново избраніе.

53. Щомъ ся одобри епархійското избраніе, той частъ св. Синодѣ и Екзархійскійтъ Съвѣтъ слизаѣтъ въ църква, гдѣто, слѣдъ пристойна къ Богу молитва, св. Синодѣ, при присѣдствіето на всичкійтъ народъ избира и одобрява канонически и свободно едното отъ двѣтъ избраны лица, като зима во вниманіе истинното желаніе на Епархіята, изражено и препорѣчено отъ избирателныйтъ епархійскій соборъ въ изложението си. Непосредственно послѣ става въ кондиката изложение на това духовно и рѣшително избраніе на архіерейтъ и ся подписва отъ всичкитѣ членове на св. Синодѣ.

54. Слѣдъ реченното избраніе извършва ся по черковныйтъ обрядъ потрѣбното ржкоположеніе на избраннытъ въ уреченъ день, слѣдъ което става отъ Екзарха до Высоката Порта потрѣбный такрыръ за изданіето на потвърдителный му Царскій Бератъ.

55. Щомъ ся опредѣли така новый Архіерей, Екзархѣтъ, наедно съ св. Синодѣ, го препорѣчаватъ на Епархіята съ синодално писмо, което ся прочита въ църквитѣ на Епархіята, и тогава той приѣма дължноститѣ си, а намѣстникѣтъ престанва.

56. Премѣстваніе на архіерей отъ която уже има Епархія на друга Епархія совсемъ е запрето; а

поставленіе на архіерея безъ епархіа, или на друго лице, въ коя годѣ епархіа, неможе да стане, освенъ съгласно съ настоящіятъ Уставъ.

ГЛАВА 6.

За избираніето на Членовѣ на Епархіискитѣ смѣсенъ Совѣтъ.

57. Всякій Митрополитъ или Намѣстникътъ му пише до духовнитѣ и міреки избиратели на Епархіята си окръжно писмо, съ което ги призовава да се събератъ въ сѣдалището на епархіята въ растояніе на осемъ дни, слѣдъ приеманіето на писмото, за да избератъ членовѣ на епархіискійтъ смѣсенъ совѣтъ първата недѣля слѣдъ реченното временно растоянія.

58. Въ опредѣленната Недѣля слѣдъ Божественната Литургія, реченитѣ избиратели се събиратъ въ архіерейскій домъ и составятъ избирателенъ соборъ подъ предсѣдателството на Митрополитътъ или намѣстникътъ му, който ако присѣтствуватъ поне третѣ четвъртини отъ числото на избирателитѣ, проглашава засѣданіето отворено; ако ли не, отлага го за идущатъ недѣля, и тогасъ, колкото избиратели и да присѣтствуватъ, слѣдъ прилична къ Богу молитва, съ едно сгодно предисловіе отваря засѣданіето.

59. Всякой отъ избирателитѣ, ако ще, може да предложи подгласенъ за избираемы членове на совѣтътъ клирикъ или мірянинъ, и колкото подгласны се предложатъ, забѣлежаватъ имъ се имената, и отъ тѣхъ соборътъ избира съ тайно гласоподаваніе и съ пълно вышегласіе трима духовни и петъ или седемъ, споредъ мѣстото міряны, които се и проглашаватъ като законно избрани членове на епархіискій смѣсенъ совѣтъ.

60. За това избраніе се съчинява той часъ изложение, което се вписва въ кодиката и подписва отъ всички. Съгласно съ това изложение се написва и друго подобно, което, подписано такожде отъ всички и потвърдно отъ архіерейтъ, испраща се, придружено съ особенно негово писмо, до Екзархътъ.

61. Екзархътъ, щомъ приеме реченното изложение

и писмо, свиква св. Синодъ и Екзархійскій Совѣтъ и, като ги прочетѣтъ и припознаѣтъ, че избраніето станѣло редовно, Екзархътъ извѣстява писменно одобреніето имъ на Епархіята. Ако ли ся намѣри, че избраніето не станало редовно, сочинява ся и ся вписва въ кондиката изложение, въ което ся излагатъ причинитъ на уничтоженіето на избраніето, и Екзархътъ пише до Митрополита или намѣстника му да извърши ново избраніе.

62. Членовѣтъ на Епархійскійтъ смѣсенъ Совѣтъ ся опредѣлявѣтъ за двѣ години, и всяка година ще ся мѣнуваѣтъ половината; а за пѣрвый пѣтъ ще ся оттеглиѣтъ слѣдъ една година по младитъ.

63. Съдържаніето на членъ 39-ый ще има сила и за членовѣтъ на епархійскій смѣсенъ совѣтъ.

ГЛАВА 7.

За смѣсенитъ Совѣты въ всяка Кааза и Нахія ().*

64. Святыитъ Синодъ и Екзархійскійтъ Совѣтъ ще ся погрижѣтъ да ся состави въ первенствующійтъ градъ на всяка Кааза и Нахія единъ смѣсенъ совѣтъ, состоящъ отъ три духовны лица и отъ петъ до десетъ мѣрени членове, споредъ мѣстото. Отъ тѣя членове двамата духовны ще бѣдѣтъ отъ по отличнитъ и по способности изъ мѣжду мѣстнитъ священники, а другитъ 5 или 7 мѣреки членове ще бѣдѣтъ отъ по отличнитъ и по способности мѣстны мѣряны. Предѣдательтъ на той смѣсенъ совѣтъ ще бѣде всякога намѣстникътъ на Епархійскійтъ священноначальникъ, който Намѣстникътъ ще е и едното отъ тритъ духовны лица въ тоя совѣтъ.

65. Избираніето на членовѣтъ на всякій Каазалійскій и Нахійскій смѣсенъ совѣтъ, освѣнь предѣдательтъ, возлага ся отъ Епархійскій Архіерей на жителитъ на главныйтъ градъ на Каазата или Нахіята, по слѣдующій начинъ:

По призованіе на архіерейскійтъ намѣстникъ сѣя

(*) Оныя само нахін ще имать Смѣсенъ Съвѣтъ, които ся управляватъ гражданскы отъ мюдюринъ.

щенницѣ на всякъ спорѣ въ реченный главный градъ ще ся споразумѣтъ съ по-отличныхъ міраны на неж енорія, за да ся изберѣтъ отъ всичкихъ еноріи съ пълно вышегласіе за всичкій градъ най много 30, а най малко 10 споредъ мѣстото, избиратели, и, като напишѣтъ изложеніе подписано отъ всичкихъ, да го испроводѣтъ до реченный намѣстникъ, който споредъ него изложеніе свѣдѣва избраннытъ въ уреченъ день на избирателенъ сборъ за избираніе на членовѣ на казалійскій или нахійскій смѣсенъ свѣтъ.

66. Въ уреченный день за отваряніе на сбора, ако ся намерѣтъ присѣтствующи поне третѣ четвъртины отъ избирателитъ, сборѣтъ ся проглашава пълень и пристѣпва въ избираніе; ако ли не, той ся отлага за идущата недѣля, и тогава колкото избиратели и да ся намѣрѣтъ дошли, ся извършва избираніе съ тайно гласоподаваніе и съ пълно вышегласіе.

67. Изложеніе на избираніе отъ всѣхъ подписано и съ черковный печать подпечатено, провождася на епархійскій архіерей, който като веднѣ съ епархійскій смѣсенъ свѣтъ припознае редовность на станалото избраніе, потвърждава го, и издава за опредѣленіе на избраннытъ писмо което ся испраща на мѣстото и ся прочита въ църква за извѣстіе на всичкихъ.

68. Реченный смѣсенъ казалійскій или нахійскій свѣтъ, разгледва мѣстныхъ церковны и други дѣла, които споредъ 99, ся опредѣлявѣтъ за епархійскыхъ смѣсены свѣты.

69. Подновленіе на половината отъ членовѣ на реченный смѣсенъ свѣтъ става ежегодно, споредъ предидущитъ членове: 65, 66 и 67, като ся оттеглятъ първата година по младитъ на возрастъ.

ГЛАВА 8.

За опредѣленіе на епархійскыхъ мірски и духовни избиратели.

70. Испърво избиратели въ всяка епархія, ще бѣдѣтъ за три години онія, които по напредъ сѣ были избрани отъ всяка кааза, на истата епархія за да

изберхть представителитъ за разыскваніето и одобреніето на тойзи Уставъ, и колчимъ въ това три годишно разстояніе стане нужда да ся състави избирателенъ съборъ въ первенствующійтъ градъ на епархіята: тій ще ся выхъть като избиратели на тойзи съборъ.

71. Испослѣ, по всякій тригодишенъ періодъ, и три мѣсецы преди свършваніето на тія три години, Екзархътъ, на едно съ Екзархійскійтъ съвѣтъ, пишхть окружно писмо до архіерейтъ, а въ отсѣтствіе негово, до намѣстника му наедно съ смѣсеныйтъ епархійскій съвѣтъ, призоваючи ги да подновѣхть избирателитъ на епархіята, споредъ както слѣдва.

72. Щомъ приеме реченното окружно писмо Епархійскійтъ архіерей и, въ отсѣтствіе негово, — намѣстника му, собира членоветъ на смѣсеныйтъ епархійскій съвѣтъ и прочита реченното окружно писмо. Слѣдъ това, сочинявхть вси наедно каталогъ отъ подгласны избиратели за казата, въ която е сѣдалището на епархіята, и пишхть писмо до смѣсеныйтъ съвѣтъ на главныйтъ градъ на всяка друга каза и нахія, както ся каза горѣ, отъ епархіята, за да состави и той подобенъ каталогъ за тая каза или нахія.

73. Тіи каталозы ще содържавхть отъ 1 — 3 имена, споредъ множеството имъ — за всяко едно отъ по знаменитытъ градища и села на казата и нахіята, земени изъ между по отличнытъ и по способны жители: Христіане православны, клирицы или міряне, подданицы Отоманскому Царству, и возрастны поне на тридесѣтъ години.

74. Каталогътъ на тія имена, като поднише и запечати съ церковныйтъ печатъ, смѣсеныйтъ совѣтъ въ главныйтъ градъ на всяка каза, или нахія, ще го проводи съ писмо до христіанскытъ членове на старейшинытъ (ихтіяръ меджлиси) въ главныйтъ градъ, както и въ другытъ градове и села на истата каза или нахія, съ призованіе да ся соберхть всяка една скоро на засѣданіе подъ предсѣдательството на священникътъ, който е при нея, и да изберхть съ тайно гласоподаваніе и съ пълно зышегласіе — споредъ мѣстото отъ 3 до 5 (изъ които прне едното трѣбва непрѣмѣнно да е духовно) изъ забѣлеке-

нытъ въ каталога имена, които бы за по-способны и по благоразумны разсѣдили и, като направѣтъ изложеніе за избираніето да го подпишѣтъ и съ мухтарскы печати подпечатавши, да го испратѣтъ до смѣсеныйтъ съвѣтъ въ главныйтъ градъ на казата или нахіята.

75. Като приѣме избирателнытъ тѣя писма на старейшинытъ, смѣсеныйтъ съвѣтъ, който е направиль каталогъ на подгласнытъ, ся собира той-часъ на засѣданіе, и, като ся прочетѣтъ едно по едно реченнытъ избирателны писма, забѣлежва ся отдѣлно всяко въ тѣхъ избрано имя. А послѣ, като ся преброѣтъ старейшинытъ, при които всяко отъ тѣхъ ся избрало, приглашавать ся като законны избиратели за всичката каза или нахія, оныя три или четьре или петъ имена, които при по многото отъ тѣхъ сѣ зели пълно вышегласіе чрезъ тайно гласоподаваніе.

За таковытъ на гласовѣтъ отборъ, сочинява ся тогава изложеніе което ся подписва отъ всѣхитѣ членове на собраніето, запечатва ся съ църковныйтъ и мухтарскійтъ печати, и проважда ся до архіерейтъ, а въ отсѣтствіе негово, до намѣстникътъ му, наедно съ избирателнытъ писма на старейшинытъ за доказателство, че редовно е станаль отборътъ на гласовѣтъ.

76. Щомъ приѣме отъ всяка каза или нахія отборнытъ и избирателны писма, архіерейтъ или намѣстникътъ му, слѣдъ като разгледа и припознае, на едно съ членовѣтъ на смѣсеныйтъ епархійскій съвѣтъ, редовностьтъ имъ, извършва изложеніе за това, и избирателнытъ оныя писма влага и сохрания въ архивытъ, а пише до всякого отъ припознатытъ избиратели едно званіе за това доказателство, съ което онъ ще ся представя колчимъ въ слѣдующето тригодишно растояніе ще ся призывава на избирателенъ съборъ въ първенствующійтъ градъ на Епархіята.

77. Ако въ тригодишното растояніе нѣкой избиратель умрѣ или ся пресели на друго мѣсто, то ся извѣстыва той-часъ на епархійскій архіерей който призывава членовыты на смѣсеный епархійскій съвѣтъ за да избере тайнымъ гласоподаніемъ и пълнымъ вышегласіе одного отъ оныя, които въ прешедшыятъ всеобщый

на избирателиты съборъ ся зели пълно выпегласіе отъ разныты старѣйшины въ казѣтъ или нахѣѣтъ на коѣжто принадлежи оный, на мѣсто когото сега ся избира другый. Избранный же така отъ реченный смѣсенъ съвѣтъ ще е избиратель, вмѣсто умершаго или отшедшаго, само до свѣршваніето на текущето три-годишно растояніе, когато ся свѣршва и неговата приврѣмenna повѣренность; може обаче и пакъ да ся избере за слѣдующето три-годишно растояніе въ всеобщыты избира-нія, споредъ членовыты 75 и 76.

ГЛАВА 9.

За избиранието на енорійскыты священники.

78. Священникъ безъ еноріѣхъ не може да ся рѣкопологи, когато предлежи да ся избере священникъ въ единъ еноріѣхъ, епархіѣскый архіерей, пише до смѣсенный съвѣтъ на казѣтъ или на нахѣѣтъ, на коѣжто принадлежи еноріѣжтъ, да призове, изъ клирицы всеты сѣществуующы священники и діаконы; а изъ мірскы, имотныты, пѣрвенцити, и ученити мѣжѣ на тѣѣхъ еноріѣхъ, на избирателенъ съборъ въ церквѣхъ, който, подъ предсѣдателството на намѣстникътъ архіерейскый, избира тайнымъ гласоподаваніемъ одного отъ желающыты да станѣтъ священники въ реченнѣжтъ еноріѣхъ.

На това избираніе сочинява ся той часъ двойно изложеніе, едно въ кодикѣжтъ на церквѣжтъ, а друго въ особенѣхъ книгѣхъ написано, и като ся подпишѣтъ и двѣтъ отъ сичкыты избиратели, написаното въ особеннѣхъ книгѣхъ ся праща той-часъ до архіерейтъ съ прошеніе отъ странѣхъ на тамошный смѣсеный съвѣтъ да одобри и постави избраннаго мѣжѣ священникъ на еноріѣжтъ.

79. Който ще да ся избере за священникъ, трѣба да има слѣдующыты качества:

- а) Да е поданикъ на Отоманското Царство;
- б) Да е на възраст поне 25 годишень;
- в) Да е родомъ Българинъ, ако еноріята е чисто българска; а ако еноріята е смѣсена отъ Българи и не

Българи християне, да знае точно българскыятъ, и языкътъ на послѣдныты. (*)

г) Да има нѣкое ученіе, и точно нека и първоначално, знаніе на Православнѣхъ христіанскѣхъ вѣрѣ и на церковныты ѣ обряды;

д) Да ся отличава съ правы мысли за православнѣхъ вѣрѣ.

е) Да има умъ и разумъ, и поведеніе непорочно;

ж) Да ся почита за добъръ и почтенъ человекъ и между христіаны и между не христіаны;

з) Да носи писменно доказателство отъ духовникътъ си, че като ся исповѣдалъ, нема по священныты правила, никакво препятствіе да ся рѣкоположи за священникъ.

80. Архіерейтъ като пріемне прошеніето на избраніето, призовава той-часъ смѣсенный епархійскый съвѣтъ, и, като ся прочете, при присѣдствіето на всичкыты, реченото прошеніе, ако избранный ся намѣри че има потрѣбныты качества, и че избраніето му станѣло редовно, става изложеніе за това, и основаючи ся на него изложеніе архіерейтъ извършва, споредъ церковныты постановленія и обряды, рѣкоположеніето и настаняваніето на избраныятъ въ реченѣхъ еноріѣхъ; ако ли не, отговаря на еноріѣхъ да направи ново избраніе.

81. Ако бы, преди рѣкоположеніето му, да ся представи прошеніе подписано най-малко отъ петмина христіаны, жители еноріѣскы, и съдържающе точны причины, които, ако бы да сѣ истинны, възбранявать, споредъ церковныты правила рѣкоположеніето му, въ такъвъ случай, рѣкоположеніето ся отлага, и ся при-
выкватъ скоро укорителиты, и, ако потрѣба, укоряемы-
ятъ, за да докажатъ они, предъ смѣсенный епархій-
скый съвѣтъ събрани подъ предѣдательството на архі-
ерейтъ основностьтъ на укореніето си. И ако ѣхъ дока-
жѣхъ, архіерейтъ издава заповѣдъ да стане ново из-
браніе на друго лице; ако ли не, извършва рѣкополо-
женіето. И въ двата же тѣхъ случаи става за засѣда-

(*) Българскый языкъ не е задължителенъ за священникицы на оныя епархіи, на които жители не сѣ българе.

ніето изложеніе, въ което ся показватъ причины на рѣшеніето, и по това изложеніе архіерейтъ дѣйствува.

ЧАСТЬ ВТОРА.

Каквы правдини и длѣжности, и какво управително и съдебно вѣдомство имать лицата на Българскѣтъ Екзархіѣ.

ГЛАВА 1.

За правдини и длѣжности имѣ.

82. Екзархѣтъ ведно съ Синодѣтъ въ екзархійското окружіе, и всякъ архіерей въ епархійѣтъ си, имѣтъ равно правдинѣ и длѣжность да вършатъ все що имѣ ся позволява или налага, като на епископы и пастыри на христіянското стадо, което ся е на епископството имѣ повѣрило, а особенно слѣдующыте:

а) Да исполняватъ съ ревность и точность вѣроисповѣдникѣ и духовникѣ своиѣ службѣ, както и налагаемѣтъ имѣ отъ настоящій уставъ;

б) Да живѣѣтъ непорочно и примѣрно, и да ся относятъ къмъ всѣхъ съ архіерейско достоиніе, съ отеческо благоволеніе, и съ христіянскѣ любовь и добринѣ;

в) Да пазятъ и покровителствуютъ вѣрѣтъ въ стадото си;

г) Да съхраняватъ церковныте обряды както и благолѣпіето и благочиніето въ церковныте и въ монастыриты;

д) Да посѣщаватъ лично, поне веднаждѣ въ годи-
нѣтъ сичкыте главны градове и села(*) на епархійѣтъ си, а на главныте села когато имѣ е вѣзможно, за да

(*) Главны села сѣ оныя които имать смѣсенъ съвѣтъ.

ея научавать отъ близу все що става по церковно управленіе, и да могътъ тѣй по-лесно и по-успѣшно да исправлявать гдѣто намѣржтъ безрѣдія въ церковныты работы.

Тая длѣжность за посѣщеніе ще ся испѣлнява за Екзархѣтъ и за Синодныты архіереи отъ тѣхныты намѣстницы.

е) Да поучавать и наставлявать, особенно и въ церковѣ, находящыты ся въ епархіѣ имѣ духовны и мірскы людіе за душевного имѣ спасеніе, да ставать отъ-день на-день по-добры умственно и нравственно и да бѣдѣтъ вѣрни на царство;

ж) Да свѣтвать прилѣжно христіанскыты въ епархіѣтъ си общины, за да учреждавать училища; а христіянити особенно да изучвать чадата си въ церковно и свѣтско ученіе.

з) Да не наказвать церковно съгрѣшившити ос-сень като ся рѣши по закону и правилу наказаніето имѣ отъ приличныятъ смѣсенъ свѣтъ.

83. За чистодуховныты дѣла Екзархѣтъ безъ мнѣніето на Синодѣтъ и архіереити безъ мнѣніето на духовныты лица отъ принадлежніятъ смѣсенъ свѣтъ, нѣмать право да решать или да извършать нищо; и обратно, Синодѣтъ безъ мнѣніето на предсѣдательтъ си Екзархѣ, или неговъ намѣстникѣ, и духовнити членове отъ смѣсенный свѣтъ безъ мнѣніето на архіерейтъ, и въ случай отсутствія его, на неговый намѣстникѣ, не могътъ да рѣшжтъ или да извършать нищо; иначе сичко ся уничтожава и въ двата случая. За смѣсенныты же и не духовны дѣла Екзархѣтъ безъ мнѣніето на Ексархійскыятъ Свѣтъ, и всякъ архіерей безъ мнѣніето на смѣсенныятъ свѣтъ немать право да рѣшать или да извършать нищо; и обратно, Ексархійскыятъ Свѣтъ безъ мнѣніето на Екзархѣтъ, или на неговый намѣстникѣ и смѣсенныты свѣты безъ мнѣніето на архіерейтъ, и въ случай на отсутствіето му, на неговый намѣстникѣ, не могътъ да рѣшжтъ или да извършать нищо; иначе сичко ся уничтожава и въ двата случая.

Съ тѣя условія исполнителната власть принадлежи всегда на Екзархѣтъ и по епархійты на архіерейтъ.

84. Въ засѣданіето на Синодътъ и по стояніето въ църковѣ, митрополитити стоятъ предъ епископыты; а между митрополитыты и между епископыты предстоятъ по-старыты по рѣкоположеніе; а кога сж по чинъ и по рѣкоположеніе вси равни, тогава предстоятъ по-старити на възрасть.

Подобенъ редъ си вардятъ въ засѣданіята си и духовнити лица на смѣсеныты съвѣты.

85. Предсѣдательтъ на Синодътъ управлява засѣданіята учтиво и безпристрастно, пази благочиніето и благоприличіето, и възбранява въ тѣхъ всяко слово и всяко дѣло неприлично и съблазнително отъ странѣ на кое да е лице, а особенно на синодалны членовы, безъ да позволява обаче и самъ себе подобны словеса или дѣла, които докачатъ Синодътъ или нѣкои отъ членовыты му.

Истото ся опредѣлява и за предсѣдательтъ и за членовыты на смѣсеныты съвѣты.

86. Членовети на синодътъ, както и членовети на смѣсеныты съвѣты, длѣжни ся да уважаваътъ, както прилича, предсѣдателя си, повинующе ся на благоразумныты му наставленія и съвѣты, и отнюдъ не уклоняюще ся отъ длѣжностыты си; да ся обхождатъ вътрѣ и вънъ отъ засѣданіята съ прилично достолѣніе и благочиніе, и да отбѣгнуватъ всяко слово и всяко движеніе, което може да причини съблазнь, да растрои благочиніето, и да докачи достолѣніето на предсѣдательтъ или на нѣкого отъ събратіята имъ.

87. Въ случай престѣпленія на членовыты 83 и 85, предсѣдательтъ, слѣдъ като напраздно съвѣтува престѣпникътъ на самъ и въ засѣданіе, може, съ мнѣніето и на другыты членовы, да му наложи прилично-то пѣварическо правило.

88. Ако бы предсѣдательтъ на Синодътъ да погрѣши противу членовыты 83, 85, или противу Уставътъ, въобще, членовети на Синодътъ испърво му правятъ учтиво потрѣбныты забѣлѣжки за исправленіе на станѣлото; и ако не сполучатъ, извѣstyватъ за това членовыты на Ексархійскыятъ Съвѣтъ, който, входяще по между, употрѣбыватъ всяко погодително средство, и

полагать всяко прилѣжаніе за поправленіе на безпѣтното.

Истото ся опредѣлява и за погрѣшеніето на председателътъ касателно до членовыты на Ексархійскыятъ Сѣвътъ, когато, ако не сполучать тѣхныты забѣлѣжки, влизать по между имъ членовети на свѣтыятъ Синодъ за поправленіе.

Ако бы ненадѣйно, слѣдъ стараніята и на двѣтъ тыя тѣла созасѣдающи наедно стараятся пакъ да придумѣтъ председателътъ, и ако не сполучать, праватъ изложеніе, което проваждатъ съ прошеніе до Высококожъ Портѣ, отъ коѣж послѣ ся чака рѣшеніе за да ся ограничи онъ въ длѣжноститы си, или да престане отъ ексаршескыятъ си санъ.

89. Опредѣлени въ предиущыятъ членъ приспособлявѣтся и въ кривдиныты или престѣпленіята на всякъ архіерей, председателътъ на смѣсенныятъ сѣвътъ. А въ несполученіе на единодушното стараніе на сѣвътътъ става пакъ за това изложеніе, което ся проважда до Ексархътъ за да ся даде край на тѣзи распрѣ.

90. Ексархътъ ведно съ Синодътъ и съ Ексархійскыятъ сѣвътъ, и всякъ Архіерей, ведно съ смѣсенный при него сѣвътъ, соразмышляватъ и рѣшаватъ единогласно или съ пѣлно вышегласіе върху вситы приключающы ся дѣла. Въ случай же равногласіе, преодолява мнѣніето, за което председателътъ си е далъ гласътъ.

91. Изложеніята на всяко засѣданіе пишѣтся отъ писарьтъ, и сочиняеми редовно, съ показаніе и на причиныты на даденыты мнѣнія, прочитатся въ начало на слѣдующето засѣданіе, а послѣ ся преписватъ въ кодикѣтъ и ся подписватъ отъ председателътъ, и отъ вситы членовы които ся участвуваѣли въ него. Преписи же на рѣшеніята, потвърдени съ подписътъ на писарьтъ, и означени съ печатьтъ на решившыятъ сѣвътъ или синодъ, превождаѣтся къ принадлежащему архіерею, или Екзарху, който е длѣженъ да ги извършва безъ никакво извиненіе, противурѣчіе, или отлаганіе.

92. Безъ предварително дозволеніе на Свѣтыятъ Синодъ, архіерейти не могѣтъ да дохождатъ въ сѣда-

лицето на Ексархіѣтъ, нито да пребываватъ въ него, малко или много, нито пакъ, и когато пребываватъ съ дозволеніе, да посѣщаватъ високо правителственно лице. Такожде не могатъ тѣ да ходятъ на епархіѣхъ непринадлежаща тѣмъ, безъ дозволеніе на епархіѣскыя архіерей. Всичко това е тѣй запрето, що ако нѣкой естори противното, ще да ся наказва правилно и церковно.

ГЛАВА 2.

За управителното и съдебно вѣдомство Святаго Синода.

93. На вѣдомството Святаго Синода принадлежатъ вообще, въ управителенъ погледъ, върховното надзирателство и улучшителното распоряженіе и устроеніе; а въ съдебенъ взоръ, конечното споредъ 14-ый членъ, рѣшеніе върху вѣроисповѣдны и духовны дѣла, а особено върху слѣдующыты:

а) Върху догмыты на вѣроисповѣданіето и върху вѣрното и правото за тѣхъ ученіе;

б) Върху изпълненіе на длѣжносты на вышето и низшето духовенство;

в) Върху вѣроисповѣдното поученіе къмъ народътъ безъ никакво докачваніе на царственныты установленія и законы;

г) Върху церковното повинувеніе на низшыты клирицы къмъ вышты и върху благосклонното обхожденіе на вышты къмъ низшты.

д) Върху духовното испытаніе и рѣкоположеніе на оныя които щѣтъ да станѣтъ свѣщенныцы или свѣщенноначалныцы;

е) Върху изпълненіето на вѣроисповѣдныты и церковны длѣжности, които ся налагатъ отъ догмыты и догматическыты списанія, и отъ церковныяты уставъ, който ся на тѣхъ основа;

ж) Върху освященіето на свѣщенныты храмовы;

94. Святыи Синодъ е такожде длѣженъ:

а) Да ся грижи постоянно за учрежденіе на учебны заведенія за духовныты лица, и за оныя които щѣтъ да влезатъ въ духовенството, и за напечатаніе и

приготовленіе на нуждныты черковны книги за церковныты, съ съдѣйствіе на Ексархійскыятъ Съвѣтъ.

б) Да внимава за да ся пазятъ точно въ Ексархійскыѣ божественныты догмы, които ся исповѣдуватъ отъ Православныѣ Вѣсточныѣ Церквы; А кога ся положително научи, че кой-годѣ чловѣкъ предприема да смути церквыѣ ексархійскы съ инопоученіе, устно или писменно, съ просилитизмъ или друго-яче, Сънодѣтъ ще иска престаніе на това зло чрезъ гражданскыѣ власть, и ще издава за това увѣщателны писма къмъ народѣтъ за отклоненіе на вредѣтъ, която происходи за вѣроисповѣданіе отъ такива дѣла;

в) Да надзирава и гледа подобно какво е съдържаніе на вѣроисповѣдныты книги които сѣ или въ Отоманскыѣ Държавы напечатаны или отъ вѣнъ внесены за употрѣбленіе на младыты и на духовныты лица; А кога ся извѣсти че тыя книги съдържаватъ нѣщо противно или вредително за догмыты, за святыты тайнства, за церковныты правила, за священныты преданія, или за священныты обряды на Православныѣ Вѣсточныѣ Церквы, тогасъ, като ся споразумѣ съ Ексархійскыятъ Съвѣтъ, отъ еднѣ странѣ онъ запрещава употребленіе и прочитаніе на тыя книги въ училищата и другадѣ: а отъ другѣ обажда на Царското Правителство списательтъ, издательтъ или книгопродавецѣтъ имъ, за да ся извърши противъ нихъ щото законѣтъ заповѣда за такива дѣла; а освенъ това, онъ ги наказва и церковно, ако сѣ духовны лица;

г) Да внимава такожде за да ся пазятъ и исполняватъ точно священныты правила и преданія на Православныѣ Церквы; за да става Богослуженіе както трѣба; за доброто по духовнѣ часть състояніе на священныты монастыри; за благолѣпіе на церквыты, благочиніе на священныты обряды; за скромното, благо разумно, и по възможности, единообразно одѣяніе на священното духовенство, и за изученіе и образуваніе то му; за да пазятъ священныты лица и иноцити всякъ длѣжность която имъ ся налага отъ священныятъ имъ чинъ; да не священнодѣйствуватъ безъ дозволеніе въ чужды еноріи; да не ходятъ като просяци, отъ се-

ло на село по предлогъ на сиромашіѣ или по другѣ причинѣ; и да ся не занимають или намѣсѣть въ гражданскы и мірскы дѣла противу запретительныты на церковны установленія, освенъ въ службѣхъ, която имѣ ся излага отъ гражданскыты законы.

д) Да разгледва и рѣшава конечно распрѣты които ся касаѣхъ до чисто духовныты дѣла, или до за-прещены браковы, и оныя които сѣществувать между духовны лица.

95. Окружныты писма, които Ексархѣхъ и свя-тый Синодъ бы искали, по длѣжность или по произво-леніе, да проводятъ до народѣхъ или до общиныты на Ексархіѣхъ, трѣба да ги издавать слѣдъ предварител-но свое споразумѣніе съ Ексархійскыятъ Свѣтъ.

96. Ексархѣхъ и Святый Синодъ не можѣхъ да издавать афорисмо безъ предварително такожде свое споразумѣніе съ Ексархійскыятъ Свѣтъ.

97. Такожде Ексархѣхъ и Святый Синодъ не мо-гѣхъ за никаквѣ причинѣ и подъ никакъвъ предлогъ да поискать и писменно или устно денежни помощи отъ никого, безъ предварително свое споразумѣніе съ Ексар-хійскыятъ свѣтъ.

ГЛАВА 3.

За управителното и сѣдебно вѣдомство на Ексархійскыятъ Свѣтъ.

98. На вѣдомството на Ексархійскыятъ Свѣтъхъ принадлѣжи въобще, въ управителенъ погледъ, върхов-ното надзирателство, и улучшительното распоряженіе и устроеніе; а въ сѣдебенъ взоръ конечното споредъ 14-ый членъ, рѣшеніе, върху вещественны и мірскы дѣла на Ексархіѣхъ; особенно же реченый свѣтъхъ има право и длѣжность:

а) Да ся грижи за учрежденіе и добро устреніе на по-горны и по-долны училища по вситы епархіѣхъ на Ексархіѣхъ, както и при бѣлгарскыятъ въ Цариградъ Метохъ, за изученіе и образование на бѣлгарската младежъ.

б) Да ся грижи за улучшеніето и развитіето на

българскыятъ языкъ и българскѣтъ книжевностъ, за народни българскѣ печатницѣ, за народенъ българскѣ естникъ, за уведеніе на най-добрыты научны и нравственны книги, за постановленіе на добры и разумны учители въ училищата, и, въобще, за всякакви сръдства и мъркы полезны за развитіе на образованіето въ Българскыты епархіи, и за умственый и нравственный напредѣкъ на Българыты съ вѣрность къмъ царското Правителство.

в) Да дава мнѣніе и полага стараніе, наедно съ Святыятъ Синодъ за направѣ на Българскѣтъ народниѣ церквѣ въ Цариградѣ, за въздиганіе и учрежденіе на священны училища, церкви, монастыри, болници, и другы общеполезны заведенія въ опредѣлены мѣста за българыты, и да улеснява потрѣбното за тѣхъ позволеніе на политическѣтъ власть.

г) Да ся грижи за доброто расположеіне и употребленіе на приходиыты и разноскыты и на другото народно имѣніе, което е подъ вѣдомството на Ексархіѣтъ, и да нагледва и разгледва общыты му смѣткы. Въ всяко четьрегодишно растояніе ще ся съставя отъ епархіѣскыты представители общъ съборъ на когото Ексархіѣскый Сѣвѣтъ ще дава смѣткыты си.

д) Да избира настоятелыты на общыты ексархіѣскы заведенія, и да опредѣлява заплатыты на писарыты и на другыты заплатны въ тѣхъ служители, които ся избиратъ вси отъ Сѣвѣтътъ, а ся опредѣляватъ писменно отъ Ексархѣтъ.

е) Да нагледва съ Святыятъ Синодъ расположеінето на приходиыты и на разноскыты, и въобще, смѣткыты на епархіѣскы, мѣнастырскы, и другы церковны общества, и да разгледва и рѣшава конечно происходящыты отъ тѣхъ распыры.

ж) Да разгледва и рѣшава конечно вещественнѣтъ и мірскѣ часть отъ напушеніята между мѣжъ и женѣ, а духовнѣтъ да оставя исклѣчительно на конечното споредъ правилата разсѣжденіе и рѣшеніе на Св. Синодъ.

з) Да разгледва конечно распырыты за годежи или общанія брака, и разногласіята за завѣщанія, за вѣна, и за другы священны даровы.

и) Да рѣшава конечно, ведно съ свѣтыя Синодъ, споредъ 14-ый членъ, всѣхъ смѣсены нарицаемы дѣла.

і) Да си дава мнѣніето да ли е полезно и нужно издаваніето на окружныя писма, личны афорисмы, денежны помощи, съгласно съ членовыты 95 и 97 на той-зи уставъ.

ГЛАВА 4.

За вѣдомството на епархійскыты и други смѣсены свѣты.

99. Каквото вѣдомство иматъ свѣтый Синодъ и Ексархійскыя Свѣтъ за цѣлѣтъ Ексархіѣж, това сѣщото иматъ и смѣсенити свѣтъ за всякъ особно Епархіѣж, като ся пазятъ условіята които въ членовыты 13 и 14 ся казахъ. Слѣдователно, все що ся е заповѣдало въ двѣтъ предидущы главы за тѣхното вѣдомство, приспособлява ся и на тѣхъ свѣты, освенъ заповѣданото въ членовыты 95, 96 и 97, което ся отnosi до свѣтыя Синодъ и Ексархійскыя Свѣтъ.

ГЛАВА 5.

За сѣденіето противу архіереиты и други духовны лица.

100. За церковны грѣшки и престѣпленія, архіереити и други клирицы, сиречь духовны лица, обзываются само отъ единовѣрны и почтенны чловѣци, а ся сѣдятъ, първостепенно убо, клирицити, и хорепископити отъ предстоящыя имъ Митрополитъ ведно съ духовныты лица на смѣсенный свѣтъ; второстепенно же, отъ свѣтыя Синодъ; уничтожително обаче и конечно, сѣдятся всякога и едни и другы отъ Свѣтыя Синодъ. Колкото за митрополитыты, тѣ ся сѣдятъ и първостепенно и конечно само отъ Свѣтыя Синодъ.

101. За вещественны и денежны работы, архіереити и други клирицы ся теглятъ на сѣдъ отъ всякавы лица; а сѣдятся първостепенно, клирицитѣ и епископити отъ предстоящыя имъ Митрополитъ, заедно съ смѣсенный свѣтъ; а второстепенно, отъ Свѣтыя Синодъ и Ексархійскыя Свѣтъ; уничтожително обаче и конечно

но, сѣдятся и единити и другити отъ двѣтъ тѣла. Колкото за митрополиты, тѣи ся сѣдять первостепенно и конечно отъ Святыяты Синодъ и отъ Ексархійскыяты Сѣвѣтъ.

102. На повинныты клирицы за доказаны грѣшкы или престѣпленія, налагатся слѣдующыты наказанія:

а) Праздность отъ всяко священнодѣйствіе, съсъ или безъ лишеніе отъ духовныты приходы на наказуемыяты, за опредѣлено време.

б) Тѣлесно ограниченіе въ монастырь или въ друго за клирицыты назначено поправително заведеніе, за време такожде опредѣлено.

в) Плащаніе на двойно количество отъ колкото бы ся доказало че наказуемый зель противу священныты правила, гражданскыты законы, или настоящыяты уставъ; отъ това двойно количество половинѣтъ ще ся повраща оному отъ когото бы ся злѣ зело; а другата половина ще ся дава на общыяты ексархійскый или епархійскый ковчегъ, гдѣто е станжло рѣшеніето.

г) Лично афорисемо, сиречь църковно отлученіе наказуемаго, въ случаи предвидимы отъ священныты правила.

д) Низверженіе, подобно въ случаи отъ священныты правила предвидимы, и по начинъ отъ тѣхъ опредѣленъ.

е) Престаніе отъ службѣтъ си безъ низверженіе.

103. Рѣшеніе за да престани отъ службѣтъ си, безъ или съ извѣрженіе, митрополитъ, епископъ, или другый клирикъ, става споредъ степенѣтъ на виновностѣтъ му за едиж или повече отъ слѣдующыты четыры причины:

а) Ако е сторилъ или подѣйствувалъ нѣщо за опроверженіе на установленыяты чинъ или на основныты законы на царството освенъ наказаніето що ся отъ тѣя законы за такыва дѣла опредѣлява.

б) Ако е направилъ сѣзаклятіе или е извѣршилъ нѣкое дѣйствіе, тайно или явно, за да ся разори или уничтожи Българската Ексархія, или да ся подчини, тя или нѣкоіж нейнѣ епархійж, на едиж другъ църковж.

в) Ако е направилъ или подѣйствувалъ нѣщо за уничтоженіе, цѣло или частно, настоящаго устава: за

просто обаче пристѣпленіе того устава, онъ ся не престанва отъ службѣтъ си, а ся наказва съразмѣрно. (*).

г) Ако злото му поведеніе противу церковныты правила или царскыты законы е станжло обща соблазнъ, и е навлекло върху му общо порицаніе и живо роптаніе.

104. Ако за първѣтъ отъ тыя четири причины потрѣба да приѣмне повинный и гражданско наказаніе, извършва ся първо противу него отъ церковнѣтъ власть онова що въ такѣвъ случай священнѣты правила заподвѣдувать.

105. Преди обвиняемыйтъ да ся сѣди и осѣди на престаніе отъ службѣтъ си за злото му поведеніе, предстоящата му церковна власть е длѣжна незабавно да положи отеческимъ и увѣщателнымъ образомъ всяко стараніе и да стори всяко покушеніе за да бы ся обвиняемыйтъ и самъ въ поведеніето си исправилъ и съ обвинителѣты си спогодилъ.

Въ никой обаче случай не ся позволява на таѣж власть и да го отпуща безъ сѣдѣ, по причинѣ че ако обвинителѣты му постоянствувать въ обвиненіето си, други пакъ изражавали благодаренія или похвали за него.

106. Рѣшеніята които съдържавать низверженіе на архіерей, или престаніе отъ службѣтъ му безъ низверженіе, не ся исполнявать по таѣж часть, до гдѣто (и отношеніе даже противъ тѣхъ да не стане) не ся подтвърдятъ, слѣдѣ като ся слуша обвиняемыйтъ; първити отъ святѣятъ Синодъ, а вторити отъ него и отъ Ексархійскыятъ Свѣтъ.

(*) Такожде и служащѣты въ Българскѣтъ Ексархїѣ мѣрки лица, когато ся докаже че дѣйствували противъ настоящій уставъ, или направили нѣкое злоупотрѣбленіе, ще ся престанѣтъ отъ службѣтъ си или, ако е нужда, ще ся обиждаютъ на Царското Правителство за да ся сѣдятъ по царскій законъ.